

BEA NIEUWBOUW HELPERKADE GRONINGEN

13 maart 2020

Datum: 13 maart 2020

Opdrachtgever: Slokker Vastgoed B.V.
De heer R. Huijssoon
Zwartewaterallee 44-54
8031 DX Zwolle

Opgesteld door: Heldergroen advies
Carlo Kok (European Tree Technician)
Stedelaan 1
9408 HE Assen

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Probleemstelling	6
1.3	Doelstelling	6
2	GEHANTEERDE WERKWIJZE	7
2.1	Bomen en houtopstanden	7
2.2	Ecologisch onderzoek	7
3	WETTELIJK KADER	8
3.1	WABO.....	8
3.2	Gemeentelijk beleid	8
3.2.1	APVG 2009 (met wijzigingen 2013 en 2017)	9
3.2.2	Beleidsregels APVG Vellen van een houtopstand 2017	10
3.2.3	Bomenstructuurvisie ‘Sterke Stammen’	17
3.2.4	Groenstructuurvisie ‘Groene Pepers’	17
3.3	Werking gemeentelijk beleid	18
4	ONDERZOEKSRESULTATEN.....	19
4.1	Voorziene werkzaamheden	19
4.2	Bovengronds onderzoek	22
4.3	Ecologische onderzoek	23
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	24
5.1	Bomen en houtopstanden	24
5.2	Ecologisch onderzoek	26
6	COMPENSATIE	27

BIJLAGEN

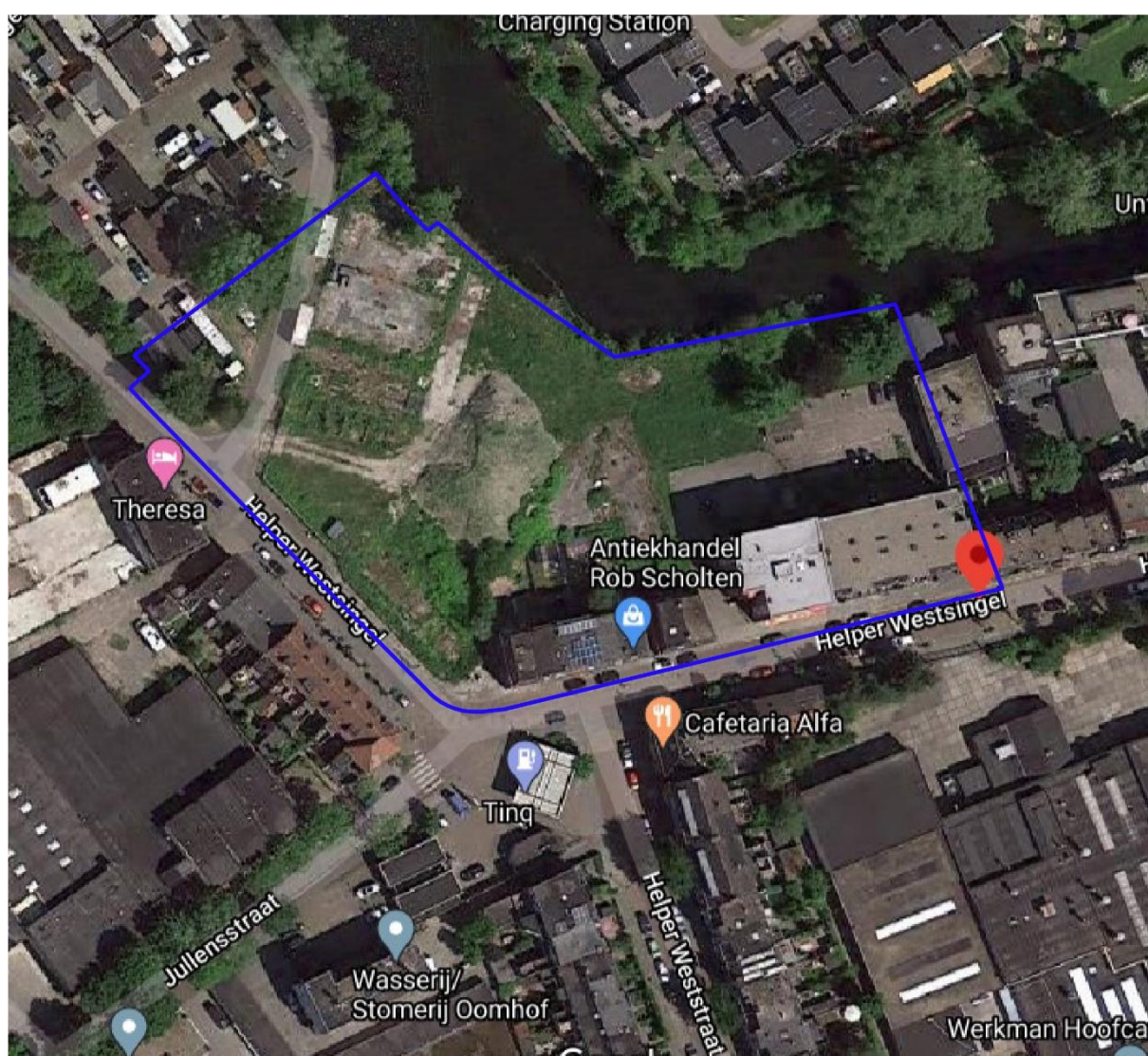
- 1 INSPECTIELIJST BOMEN
- 2 INSPECTIELIJST HOUTOPSTANDEN
- 3 KAART BESTAANDE SITUATIE
- 4 KAART MET TOEKOMSTVERWACHTING
- 5 ADVIESMAATREGELENKAART
- 6 BOOMBESCHERMING OP BOUWLOCATIES
- 7 ECOGROEN, QUICKSCAN NATUURTOETS HELPERKADE & KET TEREIN, GRONINGEN

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Al enige tijd liggen er plannen om te bouwen op de hoek van de Helper Westsingel. Het betreft het gebied langs het Helperdiepje in de knik van de Helper Westsingel tegenover de Jullensstraat. Hier zijn reeds gebouwen gesloopt. In onderstaande afbeelding is het projectgebied weergegeven:

Afbeelding 1 Locatie Helper Westsingel (bron: google maps)

Inmiddels is het ontwerp concreet en gaat Slokker vastgoed hier 26 appartementen, 8 stadsvilla's en 9 herenhuizen. Het wijkje gaat Helperkade heten. In onderstaande afbeelding is de globale ligging van de nieuwbouw op het terrein weergegeven:

Afbeelding 2 Ligging nieuwbouw op terrein (bron: Slokker)

Vanaf de Helper Westsingel komen 2 ingangen voor auto's het terrein binnen. Langs het Helperdiepje wordt een boulevard voor met name voetgangers gemaakt. Het terrein langs de boulevard wordt ecologisch ingericht. Uiteindelijk is er een definitief ontwerp (datum 13 maart 2020) gemaakt. Dit ontwerp is in deze BEA beoordeeld.

In onderstaande afbeelding is een visualisatie van het ontwerp van de huizen weergegeven:

Afbeelding 3 en 4 Visualisatie ontwerp (bron: Slokker)

Partijen willen in een vroeg stadium informatie over de kwaliteit en levensverwachting van de bomen in het gebied. De bestaande situatie is in kaart gebracht. Op basis van het ontwerp en de uitkomsten van het veldwerk wordt een Bomen Effect Analyse gemaakt om te kijken wat het effect van dit ontwerp is op de bomen (met als doel om bomen duurzaam te behouden).

1.2 Probleemstelling

Binnen het projectgebied vinden binnen afzienbare tijd werkzaamheden plaats die mogelijk gevolgen hebben voor de aanwezige bomen en houtopstanden. Wat duidelijk is, is dat een deel van de werkzaamheden in de directe nabijheid van bestaande bomen en houtopstanden uitgevoerd wordt.

1.3 Doelstelling

De belangrijkste doelstellingen van de Bomen Effect Analyse zijn het antwoord geven op de volgende vragen:

- Wat zijn de gevolgen van de voorziene werkzaamheden op de bomen en houtopstanden?
- Kunnen de bomen en houtopstanden, in het perspectief van de werkzaamheden, in hun huidige verschijningsvorm en op de huidige standplaatsen, duurzaam behouden blijven?
- Alternatieven en randvoorwaarden aandragen, waarbij behoudenswaardige bomen en houtopstanden zoveel mogelijk duurzaam gespaard worden.

2 GEHANTEERDE WERKWIJZE

2.1 Bomen en houtopstanden

Voor dit onderzoek heeft HelderGroen advies één van haar European Tree Technicians (Carlo Kok) aangewezen als projectleider en adviseur. De veldwerkzaamheden zijn in januari 2020 uitgevoerd. HelderGroen advies presenteert in dit rapport (de Bomen Effect Analyse) een beeld van de kwaliteit van de bomen en houtopstanden. Tevens wordt beschreven of en hoe bomen en houtopstanden duurzaam behouden kan blijven. Uiteraard zijn alle beweringen voorzien van een heldere argumentatie. In de conclusie wordt antwoord gegeven op de vraagstelling of en hoe de bomen en houtopstanden, in het perspectief van de werkzaamheden, in hun huidige verschijningsvorm en op de huidige standplaatsen, duurzaam behouden kunnen blijven. De informatie met betrekking tot het ontwerp is aangeleverd door Slokker.

2.2 Ecologisch onderzoek

Tijdens het proces zijn de gevolgen van het project op wettelijk beschermde ecologische waarden en ecologische beleidsregels geïnventariseerd en zijn opgenomen in een aparte rapportage (zie voor verwijzing naar rapportage hoofdstuk 5.2 en bijlage 7).

3 WETTELIJK KADER

In dit hoofdstuk wordt het relevante wettelijk kader geschetst. Met ‘wettelijk kader’ wordt hier bedoeld op wet- en regelgeving die specifiek gericht is op bomen en houtopstanden.

Er is alleen sprake van gemeentelijke regelgeving voor deze bomen en houtopstanden en geen sprake van de voormalige Boswet (zoals bedoeld in de tegenwoordige Wet Natuurbescherming). Het College van B&W van de gemeente Groningen is daarom bevoegd gezag.

3.1 WABO

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (hierna: Wabo) bepaalt in artikel 2.2 dat een decentrale overheid een omgevingsvergunningplicht in kan stellen voor onder meer het ‘vellen van een houtopstand’.

“Artikel 2.2 Wabo luidt voor zover relevant:

Voor zover ingevolge een bepaling in een provinciale of gemeentelijke verordening een vergunning of ontheffing is vereist om:

- a. (...)
- g. houtopstand te vellen of te doen vellen,
- h. (...) “

3.2 Gemeentelijk beleid

Het gemeentelijk beleid wordt gehanteerd bij de beoordeling van projecten van de gemeente en andere partijen. Voor het groen zijn vier beleidsstukken relevant, te weten de APVG, de beleidsregels voor het vellen van een houtopstand, de bomenstructuurvisie ‘Sterke Stammen’ en het Groenstructuurvisie “Groene Pepers’. In onderstaande subparagrafen wordt in het kort de inhoud weergegeven.

3.2.1 APVG 2009 (met wijzigingen 2013 en 2017)

Om het bomenbestand in de stad Groningen te beschermen heeft de gemeente Groningen een aantal regels vastgesteld in de Algemene Plaatselijke Verordening Groningen (APVG). In deze verordening is geregeld hoe er met het bomenbestand wordt omgegaan en welke regels er gelden als iemand een boom wil kappen.

Voor bomen met een stamdiameter groter dan 20 cm (omtrek circa 63 cm), gemeten op 1,30 meter boven maaiveld, geldt de bescherming door de omgevingsvergunning. In geval van meerstammigheid geldt de dikste stam. Dit geldt eveneens voor houtopstand, zoals gedefinieerd in artikel 4.8 lid van APVG. Een houtopstand betreft hakhout, bosplantsoen en een (lint)begroeiing (mix van heesters en/of bomen), met een minimale aaneengesloten oppervlakte van 100 m² en een natuurlijke groeihoogte van > 2 meter. Voor deze houtopstand geldt 'niet vellen, tenzij'.

Het college toets een aanvraag om een omgevingsvergunning op het belang voor het behoud van de houtopstand en op het belang voor het verwijderen van de houtopstand. De APVG bevat vier mogelijke redenen om een omgevingsvergunning te verlenen. Het gaat hierbij om de criteria 'waardering', 'kwaliteit', 'overlast' en 'dringende redenen'. Uit de motivering van een verleende omgevingsvergunning moet blijken dat er een zorgvuldige belangenafweging is gemaakt.

3.2.2 Beleidsregels APVG Vellen van een houtopstand 2017

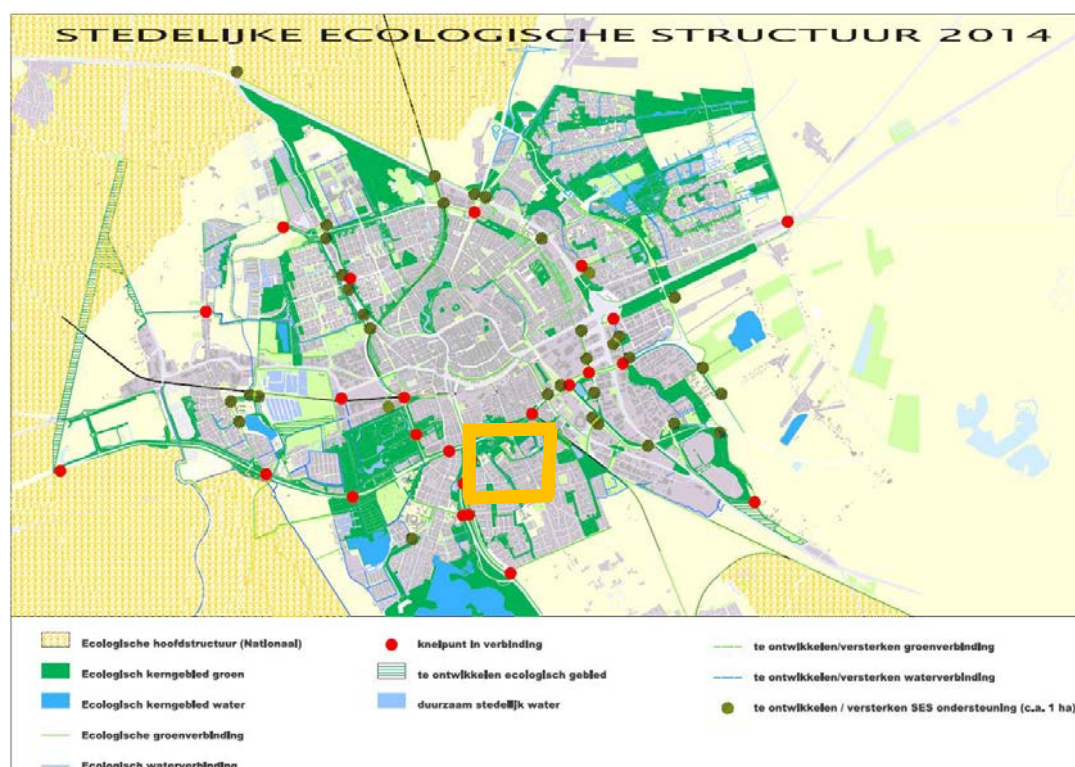
In de Beleidsregels APVG Vellen van een houtopstand, onderdeel van de APVG, zijn criteria opgenomen voor het behoud van bomen. Het gaat om de criteria ‘waardering’, ‘kwaliteit’, ‘overlast’ en ‘dringende redenen’.

Waardering

Het college toetst voor het criterium ‘waardering’ op de volgende aspecten:

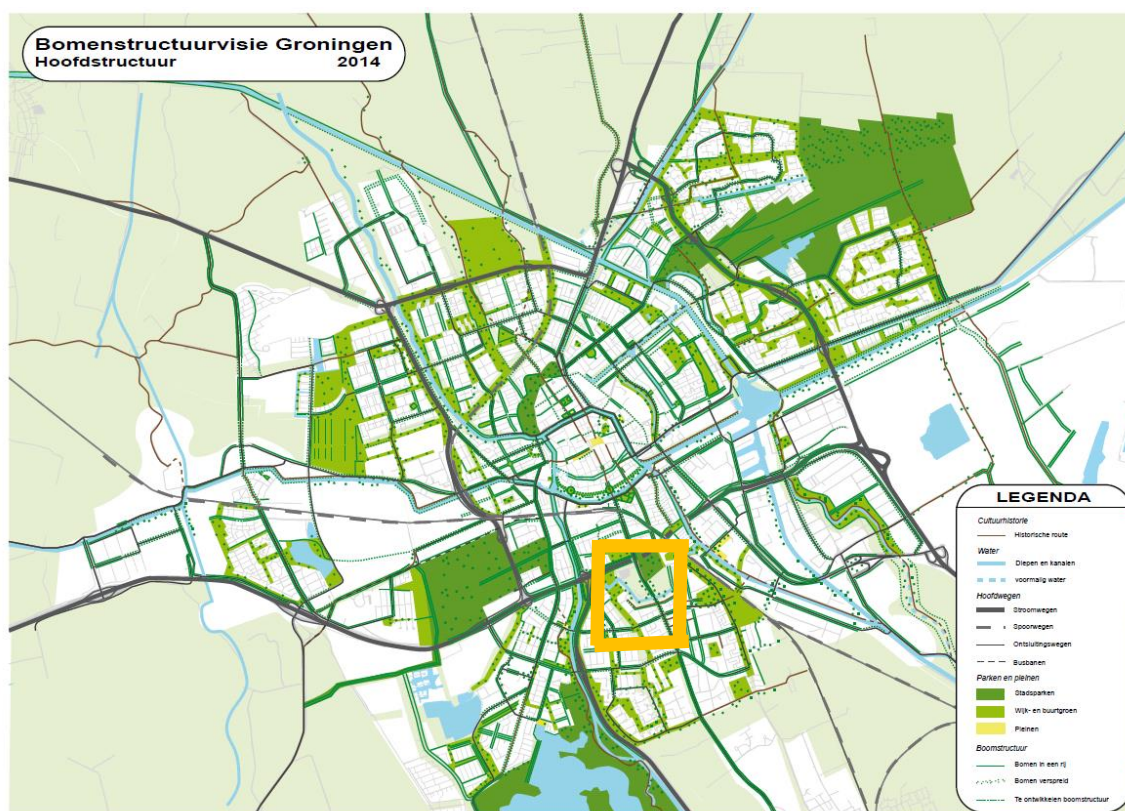
Onderdeel basisgroenstructuur

Maakt de boom onderdeel uit van een basisgroen- of nevenstructuur? In de bomenstructuurvisie “Sterke Stammen” en het groenstructuurvisie “Groene Pepers” zijn kaarten aanwezig waarop getoetst kan worden. De Stedelijke Ecologische Structuur (SES) maakt onderdeel uit van de basisgroenstructuur. In onderstaande afbeelding is het projectgebied aangegeven. Ook bomen uit het bomenstructuurplan worden gerekend tot de basisgroenstructuur.

Afbeelding 5 Stedelijke Ecologische structuur Groningen 2014

Afbeelding 6 Hoofdstructuur Bomenstructuurvisie

Vervangbaarheid

Een houtopstand is 'onvervangbaar' als de groeiplaats vervalt of als na het rooien als gevolg van de ruimtelijke ontwikkeling er beperkingen aan de optimale groeiplaats ontstaan. Indien een nieuwe houtopstand van dezelfde orde grootte de functie gaat overnemen, wordt de score als 'vervangbaar' aangemerkt. Als alleen een kleinere orde grootte houtopstand kan worden teruggeplaatst wordt de score aangemerkt als 'beperkt' vervangbaar. Een houtopstand is 'onvervangbaar' wanneer door het vellen de zichtbare hoeveelheid groen in ernstige mate afneemt en deze door het herplanten onvoldoende wordt gecompenseerd.

Esthetische waarde (beeldbepalendheid)

Een houtopstand heeft pas een maatschappelijke waarde wanneer deze zichtbaar is vanaf de openbare weg. Om deze reden worden geen punten toegekend wanneer deze in een achtertuin of niet-openbare binnentuin staat en vanaf de openbare weg niet zichtbaar is.

Monumentale c.q. cultuurhistorische waarde

De monumentale houtopstanden zijn van belang en beschermingswaardig. Volgens de APVG voldoet een monumentale houtopstand aan de hierna te noemen basisvoorwaarden en aan tenminste één van de nader te noemen specifieke voorwaarden:

- Basisvoorwaarden:
 - 50 jaar of ouder;
 - voldoende conditie, minimaal nog 10 à 15 jaar te leven;
 - karakteristiek (moet er uitzien zoals door natuurlijke groei en snoeiwijze is ontstaan).
- Specifieke voorwaarden:
 - onderdeel van de ecologische infrastructuur;
 - onderdeel van een karakteristieke boomgroep of laanbeplanting;
 - onderdeel van een zeldzame biotoop
 - zeldzaam, gedenkboom;
 - bepalend voor de omgeving;
 - herkenningspunt.

Een cultuurhistorisch waardevolle boom heeft een rol gespeeld in de geschiedenis van zijn omgeving.

Potentieel monumentale houtopstand

Een potentieel monumentale boom heeft een leeftijd tussen 35 en 50 jaar en voldoet aan de criteria zoals die bij de monumentale cq. cultuurhistorische waarde staat omschreven.

Zeldzaamheid (dendrologische waarde)

Een boom is dendrologisch waardevol als de soort in Nederland zeldzaam of zeer zeldzaam is. Het boek 'Nederlandse dendrologie' van dr. B.K. Boom is hiervoor richtinggevend. Houtopstanden die voor de stad Groningen uniek/zeldzaam zijn, maar volgens dr. B.K. Boom voor Nederland (zeer) algemeen zijn, worden toch als dendrologisch waardevol aangemerkt.

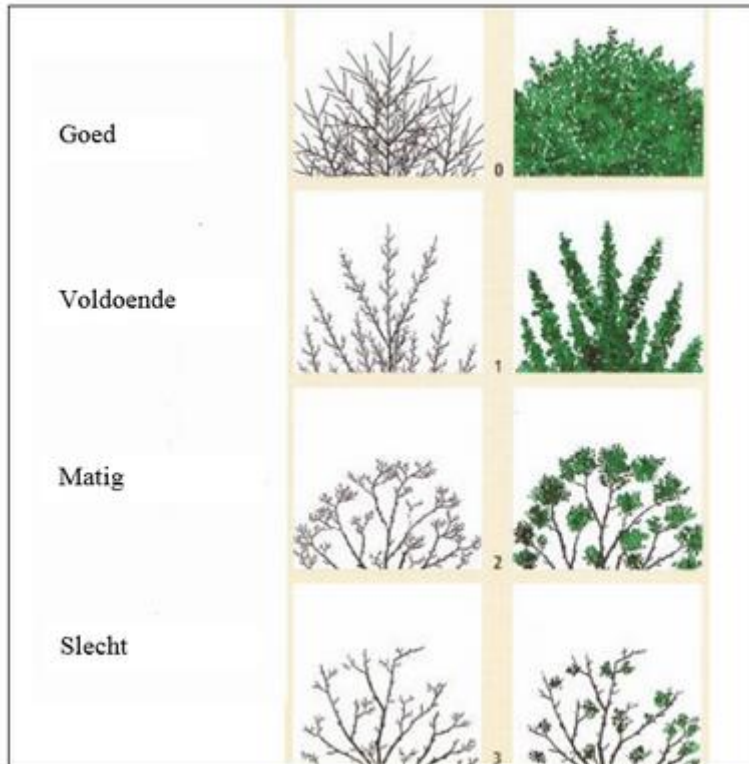

Kwaliteit

Het college toetst voor het criterium 'kwaliteit' (conditie) op basis van de methode 'Roloff'. Deze methode gaat uit van 4 conditieklassen van een houtopstand (kroon). De kwaliteit van een houtopstand is een toetsingsgrond voor het behoud daarvan. In onderstaande tabel wordt een toelichting gegeven op Roloff.

Conditie (indeling en omschrijving volgens beleidsregels APVG vellen van een houtopstand):	Toekomstverwachting:
Goed (normaal). De conditie is goed. Op middellange termijn (10-15 jaar) worden geen problemen verwacht. De houtopstand heeft een goed ontwikkelde kroon met een gelijkmatige verdeling van veel fijne twijgen in de buitenkroon. Er is geen of nauwelijks dood hout aanwezig.	Minimaal meer dan 10 jaar
Voldoende (verminderd). De conditie is verminderd. Op de korte termijn (< 5 jaar) worden ten aanzien van de fysiologische toestand geen problemen verwacht. De houtopstand heeft een redelijke verdeling van fijne twijgen. Er is weinig dood hout aanwezig.	Minimaal tussen 5-10 jaar
Matig (sterk verminderd). De conditie is duidelijk verminderd. De fysiologische toestand van de boom is slecht, maar herstel van de boom is eventueel mogelijk. De houtopstand heeft weinig fijne vertwijging in de buitenkroon. Er kan redelijk veel dood hout in de kroon aanwezig zijn.	Minimaal tussen 1-5 jaar
Slecht. De conditie en levensverwachting van de boom is minimaal. De mechanische en/of fysiologische toestand is zo slecht dat herstel niet of nauwelijks mogelijk is	Minder dan 1 jaar
De houtopstand is dood	Geen

Afbeelding 7 conditieklassen Pr. Dr. Roloff (bron Beleidsregels APVG Vellen van een houtopstand 2017)

Incidenteel komt het voor dat vanwege de kwaliteit van een houtopstand vellen onvermijdelijk is. Het gaat hierbij om gevaarstelling en ziekte/aantasting.

Overlast

Overlast kan ook een reden zijn om een houtopstand te verwijderen. Het college toetst voor het criterium 'overlast' op de volgende aspecten:

- lichtreductie of schaduwwerking;
- opdruk van verharding door boomwortels.

Slechts in uitzonderlijke gevallen kunnen de volgende overlastvormen aanleiding geven voor het verlenen van een omgevingsvergunning:

- vruchten/zaden/bloesem;
- allergie;
- op houtopstanden levende organismen;
- gebrek aan uitzicht.

Er is een aantal overlastvormen die nooit een reden vormen voor het vellen van een houtopstand.
Het gaat hierbij om:

- bladval;
- overlast door hogere energiekosten;
- overlast door groene aanslag.

Dringende reden

Tot slot kan er sprake zijn van een 'dringende reden' voor het verwijderen van een houtopstand.
Hierbij gaat het om:

- ruimtelijke ontwikkeling;
- bouwplan;
- rendementsverlies energie-opwekkers;
- sloopmelding;
- groot onderhoud.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is de Bomen Effect Analyse (BEA) het toetsingskader. Het college stelt de BEA vast indien door een ruimtelijke ontwikkeling de groenbalans afneemt en/of er een houtopstand wordt geveld uit de Stedelijke Ecologische Structuur (ongeacht de groenbalans) en/of als er sprake is van het vellen van monumentaal houtopstand (ongeacht de groenbalans). Het college maakt in deze gevallen een zorgvuldige afweging tussen behoud, herplant of financiële compensatie. Het college mandateert in het geval van een neutrale of positieve groenbalans, het niet vellen van een monumentale houtopstand en/of het niet vellen van een houtopstand in de SES de teamleider VTH tot het vaststellen van de BEA. De door het college vastgestelde BEA geldt als motivatie voor het verlenen van een omgevingsvergunning, activiteit vellen van een houtopstand. Alle door het college vastgestelde BEA's worden ter kennisname aan de raad aangeboden. Een inventarisatie van het aanwezige groen maakt deel uit van de BEA. Wanneer (potentieel) monumentale bomen binnen het omkaderde gebied aanwezig zijn, moeten deze apart worden vermeld. Ook bij ruimtelijke ontwikkelingen moet onderzocht worden of er alternatieven voor de kap zijn en of die goed zijn onderzocht.

Een ruimtelijke ontwikkeling is een grootschalige of kleinschalige activiteit, zoals aanleg van wegen, bedrijventerreinen, havens of woonwijken. Een ruimtelijke ontwikkeling gaat doorgaans om (ingrijpende) veranderingen die leiden tot een functieverandering waardoor er een uiterlijke (blijvende) verandering van het gebied optreedt. Bij ruimtelijke ontwikkelingen komt het voor dat binnen een plangebied alle bomen moeten wijken. Het gaat hierbij om (bos)percelen waar veel bomen en andere houtopstand staan waarbij het erg lastig is om iedere individuele boom of houtopstand in te meten.

In een dergelijk geval is het mogelijk om een omgevingsvergunning activiteit vellen van een houtopstand aan te vragen (= eigenlijk kapvergunning) voor het betreffende gebied waarbinnen de bomen en of houtopstand gekapt moeten worden.

Bij een dringende reden gaat het om bouwplannen of ruimtelijke ontwikkelingen op verschillende niveaus. Hierbij kan onderscheid worden gemaakt in een algemeen belang wanneer het gaat om overheidsprojecten of projectontwikkelaarprojecten en persoonlijk belang in het geval van bijvoorbeeld een bouwaanvraag of rendementsverlies energieopwekkers door particulieren.

Herplantplicht

Voor iedere gevelde houtopstand legt het college een herplantplicht op voor een nieuwe houtopstand. Het college kan eisen stellen met betrekking tot de boomsoort (type), de plantmaat, de plantdatum en het aantal te herplanten bomen. In principe geldt dat voor iedere te kappen boom een nieuwe boom wordt geplant. In een aantal gevallen kan hier van afgeweken worden. Bij het uitvoeren van onderhoudsmaatregelen zoals dunnen is het niet gewenst om tot herplant over te gaan. Uitgangspunt van het bomenstructuurplan is kwaliteit in plaats van kwantiteit. Liever één boom op een goede standplaats dan twee bomen op een matige standplaats.

Financiële compensatie

Indien vanwege een ruimtelijke ontwikkeling de houtopstand volgens een door het college vastgestelde BEA afneemt, legt het college een financiële compensatie op.

De waarde van een te vellen boom is vastgesteld aan de hand van de plantkosten en eenjarige beheerkosten. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere de locatie in de stad, de status van de boom, de aanlegkosten en de beheerkosten.

De aanvrager van de omgevingsvergunning 'vellen van een houtopstand' stort de financiële compensatie in het groencompensatiefonds.

De volgende tarieven worden gehanteerd per afname van een vergunningsplichtige boom:

Categorie	Boom	Compensatie (€)
1	Monumentaal (ongeacht locatie)	37.500
2	Potentieel monumentaal (ongeacht locatie)	22.500
3	Binnenstad, inclusief Diepenring	22.500
4	Buiten Diepenring	7.500

De financiële compensatie voor te vellen hakhout, bosplantsoen en (lint)begroeiing met een minimale oppervlakte van 100 m² en een natuurlijke groeihoogte van > 2 meter, bedraagt € 42,50 per m².

3.2.3 Bomenstructuurvisie 'Sterke Stammen'

In 2014 is de bomenstructuurvisie door de gemeenteraad van Groningen vastgesteld. Een van de groene ambities in Groningen is het optimaal inpassen van bomen in de openbare ruimte. In de bomenstructuurvisie staat hoe de gemeente Groningen tot 2024 met bomen in de stad wil omgaan en de manier waarop bewoners daarbij betrokken worden. De bomen in Groningen zijn te verdelen in een bomenhoofdstructuur; de voor het stadsaanzicht beeldbepalende bomen. Deze staan bijvoorbeeld langs belangrijke historische routes of waterwegen. De bomenneven-structuur ligt in de woonwijken. Hier krijgen bewoners gelegenheid mee te beslissen over locatie, soort en het aantal bomen in hun leefomgeving. In de bomenstructuurvisie staat het streven naar een compleet bomenbestand centraal, waarbij bomen op de juiste plekken worden aangeplant en de kans krijgen om oud te worden. Het aanplanten van verschillende boomsoorten moet het bomenbestand minder kwetsbaar maken voor ziekten en insectenplagen. Bomen verbeteren de milieukwaliteit en de dragen bij aan de natuur in de stad en veraangenamen het leefklimaat.

3.2.4 Groenstructuurvisie 'Groene Pepers'

Groen is belangrijk voor ondersteuning van stedenbouwkundige structuren en groenareaal is in de stad onmisbaar voor de ecologie, leefbaarheid, vermindering van fijnstof en voor de tempering van de opwarming van de stad. Als er groenareaal in de basisgroenstructuur door een ruimtelijke ontwikkeling gekapt worden, moeten deze volgens het groenstructuurplan 1 op 1 binnen de grens van het project gecompenseerd worden. Is dit in het project niet mogelijk dan bestaat de verplichting in de nabijheid een herplantlocatie vast te leggen.

3.3 Werking gemeentelijk beleid

Het gehele plangebied valt onder het gemeentelijk bomenbeleid (APVG 2017). In dit kader is deze Bomen Effect Analyse (BEA) opgesteld. In de BEA dienen volgens de 'Beleidsregels APVG Vellen van een houtopstand' onderstaande onderdelen te worden opgenomen:

- het aantal bomen en de oppervlakte houtopstand;
- boomsoort (Nederlandse en wetenschappelijke naam);
- diameter van de stam en kroonprojectie van de boom;
- schaalvaste tekening met ingemeten bomen (met weergave van de kroonprojectie)
- unieke boomnummering;
- staat de boom in de basisgroenstructuur, bomenhoofdstructuur of stedelijke ecologische structuur;
- verplantbaarheid (nader onderzoek wortelpakket, ligging kabels en leidingen, transport mogelijkheden, nieuwe locatie);
- kwaliteit/toekomstverwachting van de boom;
- mate van wortelopdruk;
- bijzondere karakteristiek van de boom (meerstammig, leiboom, knotboom, gedenkboom e.d.);
- of het een (potentiële) monumentale boom is;
- herplant in het projectgebied of in de directe omgeving (straal 500 meter) van het projectgebied;
- welke alternatieven onderzocht zijn;
- motivering kap van de bomen;
- tekening met daarop de beschermingsmaatregelen voor de te handhaven bomen;
- de hoogte van de eventuele financiële compensatie;
- eventuele bijzonderheden.

Omdat er wordt gevelde in de Stedelijke Ecologische Structuur dient deze Bomen Effect Analyse te worden vastgesteld door het college. Het college maakt in deze gevallen een zorgvuldige afweging tussen behoud, herplant of financiële compensatie. Alle door het college vastgestelde BEA's worden ter kennisname aan de raad aangeboden.

Het gebied valt deels (langs het Helperdiepje) onder de Stedelijke Ecologische Structuur van de gemeente Groningen. Het staat genoemd als ecologische groenverbinding. In de Bomenstructuurvisie is de Helper Westsingel opgenomen als historische route. Langs de zuidzijde van de Helper Westsingel zijn bomen als een rij opgenomen. Aan de zuidzijde van het Helperdiepje zijn de bomen als verspreidstaande bomen weergegeven.

4 ONDERZOEKRESULTATEN

4.1 Voorziene werkzaamheden

In deze BEA is uitgegaan van onderstaand definitief ontwerp:

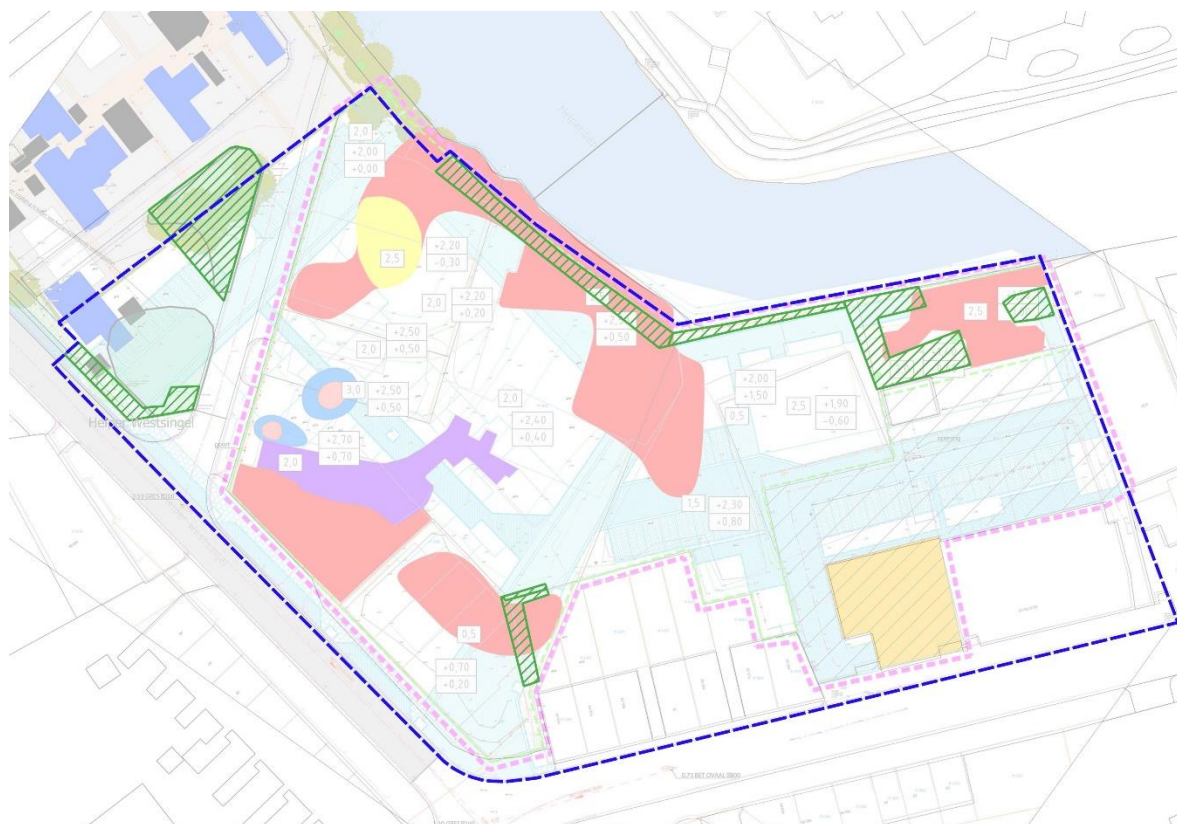

Afbeelding 6 Definitief ontwerp nieuwbouw Helperkade, 13 maart 2020 (bron LAOS)

In hoofdlijnen zijn in het gebied de volgende werkzaamheden voorzien:

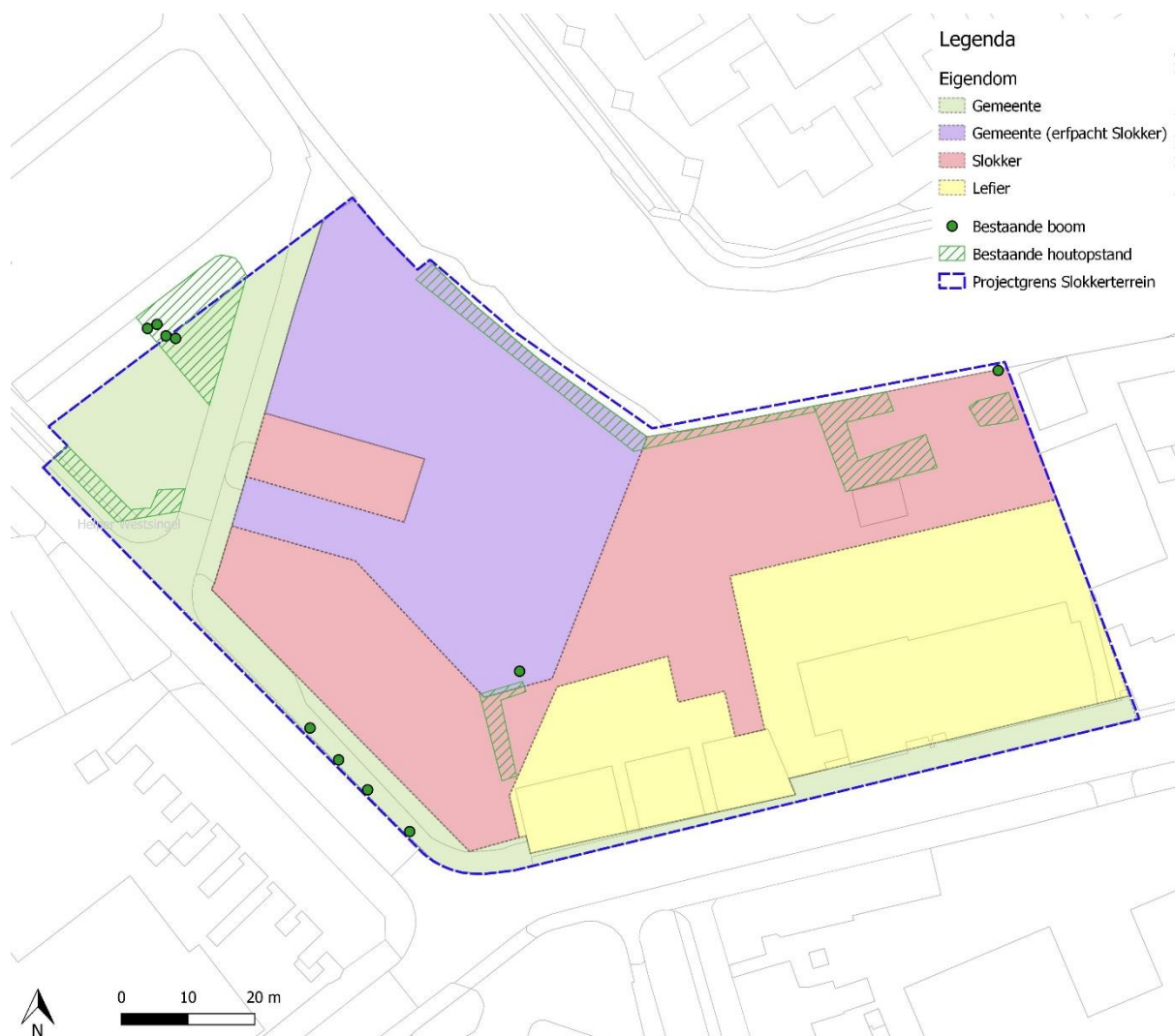
- Saneren terrein (zie afbeelding 7 op het volgende blad, waarbij de te saneren gebieden 2 meter diep ontgraven dienen te worden).
- Bouw- en woonrijp maken terrein.
- Bouwen van de appartementen en woningen.
- Aanbrengen nieuwe natuurvriendelijke oever langs Helperdiepje.
- Aanbrengen verhardingen en terreininrichting.
- Aanbrengen bomen en beplantingen.

Afbeelding 7 Saneringsplan (bron ARCADIS)

Delen van het projectgebied waar bomen en houtopstanden staan zijn ten tijde van de kapvergunningen aanvraag eigendom van de gemeente, gemeente (in erfpacht bij Slokker) en Slokker. Na de bouw zal het eigendom anders worden ingedeeld. In onderstaande afbeelding staan de huidige eigendomsgrenzen weergegeven:

Afbeelding 8 Eigendomskaart huidige situatie

4.2 Bovengronds onderzoek

Onlangs zijn de bomen en houtopstanden geactualiseerd en geïnspecteerd. Het betrof een boomveiligheidscontrole, aangevuld met een conditiebepaling en een inschatting van de restlevensduur van de bomen. Onderstaand zijn de belangrijkste bevindingen samengevat weergegeven:

- In het gebied staan verschillende boomsoorten en houtopstanden op wisselende afstand van de werkzaamheden. In het gebied staan:
 - langs het Helperdiepje enkele bomen en houtopstanden;
 - langs de Helper Westsingel enkele bomen en houtopstanden;
 - aan de noordwest zijde van het terrein bevindt zich op de grens met het Kermis Exploitanten Terrein een houtopstand met daarin een viertal potentieel monumentale bomen;
 - op het terrein bevinden zich nog enkele (niet potentieel monumentale of monumentale) bomen.
- Er staan totaal vier bomen langs het terrein aan de Helper Westsingel. Deze bomen hebben een slechte tot verminderde conditie. De overige twee bomen staan op het terrein hebben een verminderde tot normale conditie.
- Er staat totaal circa 452 m² houtopstand in het projectgebied. De houtopstanden hebben over het algemeen een verminderde tot normale conditie.

Afbeelding 9 Bomen langs Helper Westsingel (juli 2018, bron Google maps)

Afbeelding 10 Houtopstand met daarin links de potentieel monumentale bomen

In bijlage 1 en 2 zijn de gegevens van de inventarisatielijsten per boom en houtopstand opgenomen. In bijlage 3 zijn deze op kaart verwerkt. In het volgende hoofdstuk zijn de conclusies en adviezen opgenomen.

4.3 Ecologische onderzoek

De effectbeoordeling voor wat betreft de wettelijk beschermde natuurwaarden is in een aparte rapportage opgenomen (zie voor verwijzing naar rapportage hoofdstuk 5.2 en bijlage 7).

5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

5.1 Bomen en houtopstanden

De toekomstverwachting hangt nauw samen met de conditie van de boom. In het algemeen kan gesteld worden dat bomen met een voldoende of goede conditie een toekomstverwachting hebben van meer dan 10 jaar en bomen met een matige of slechte conditie minder dan 10 jaar. Hierbij spelen de aanwezigheid van ziekten, de mate van aantasting en de standplaats ook een bepalende rol waardoor een afwijking in bovenstaande kan optreden. In bijlage 4 is de toekomstverwachting per boom op kaart verwerkt. Een groot deel van de bomen op het terrein (circa 65%) hebben een slechte toekomstverwachting (minder dan 10 jaar). Vanzelfsprekend hebben de 4 potentieel monumentale bomen net op de rand van het gebied een goede toekomstverwachting.

Alternatievenstudie

Om de sanering, bouw en inrichting te realiseren zullen onvermijdelijk bomen en houtopstanden moeten worden verwijderd. Tijdens het ontwerpproces is gesproken met ligging van de straat en (het aantal) parkeerplaatsen (langs de straat tussen het Kermis Exploitanten Terrein en de Helperkade en langs de Helper Westingel), waardoor meer ruimte is gecreëerd langs de houtopstand met potentieel monumentale bomen. Hierdoor kan een groot deel van de houtopstand en de potentieel monumentale bomen behouden blijven. In onderstaande tekeningen is een en ander naast elkaar weergegeven:

Afbeelding 11 Detail voorgaand ontwerp
(18 december 2019)

Afbeelding 12 Detail definitief ontwerp
(13 maart 2020)

Opgemerkt dient te worden dat onder de houtopstand met potentieel monumentale bomen (zie afbeelding 7) verontreiniging is aangetroffen. In overleg met verschillende partijen (waaronder de gemeente Groningen en de Omgevingsdienst) is besloten om op deze verontreinigingslocatie in de houtopstand een schone grondlaag van bij voorkeur minimaal 0,50 meter te voorzien. De te verwijderen verontreinigde grond wordt door middel van zuigtechniek verwijderd tot een diepte van (indien mogelijk) circa 0,40-0,50 meter onder maaiveld. Het uitgangspunt hierbij is dat het wortelgestel van de houtopstand en de bomen intact blijft en dat alleen “losse” grond wordt weggezogen (“vaste” grond tussen en rondom wortels wat niet kan worden opgezogen blijft zitten). Op dezelfde dag dat de grond wordt verwijderd wordt de schone grondlaag (bestaande uit bomengrond) aangebracht. Hierbij mag maximaal 0,10 meter ten opzichte van het oorspronkelijke maaiveld worden opgehoogd (om de gevraagde schone grondlaag van 0,50 meter te verkrijgen). Deze werkzaamheden (zuigen en aanvullen) dienen onder leiding van een European Tree Technician te worden uitgevoerd. Hierdoor zullen de omstandigheden voor de bomen niet verminderen en zelfs iets verbeteren (door een betere, rijkere groeiplaats).

Met de sanering, aanleg van de boulevard en milieuvriendelijke oever kan de houtopstand langs het Helperdiepje niet behouden blijven. Bij de compensatie opgave wordt hier een nieuwe invulling aan gegeven door aanplant van specifiek gewenste soorten. Hierbij dient te worden opgemerkt dat pleksgewijs zicht vanaf de boulevard op het Helperdiepje voor de bewoners essentieel is.

Gezien de impact van de sanering en de overige werkzaamheden is behoud van meer bomen en houtopstanden niet gelukt.

Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren is het noodzakelijk om 6 bomen en circa 416 m² houtopstand te verwijderen. Het betreft:

- de 6 bomen 5, 6, 7, 8, 9 en 10. Dit zijn geen (potentieel) monumentale bomen. Vier van de zes bomen hebben een toekomstverwachting van minder dan 10 jaar. De bomen zijn aangemerkt als niet goed verplantbaar. De bomen 5, 6, 7 en 8 zijn in eigendom van de gemeente, boom 10 in erfpacht bij Slokker (maar ook in eigendom van de gemeente) en boom 9 in eigendom van Slokker. Voor boom 9 hoeft vanwege een te kleine stamdiameter geen vergunning te worden aangevraagd;
- circa 416 m² houtopstand (delen van de houtopstand A en B en de houtopstanden C, D, E en F). Hiervan zijn circa 93 m² houtopstand in eigendom van de gemeente (geheel vak A en B), circa 110 m² houtopstand in erfpacht bij Slokker, maar ook in eigendom van de gemeente (deels vak C en F) en circa 213 m² houtopstand in eigendom van Slokker (deels vak C en F en geheel vak D en E).

In bijlage 5 zijn bovenstaande adviezen uitgewerkt op kaart, waarbij rekening wordt gehouden met de volgende randvoorwaarden:

- Langs de te behouden houtopstand A en B plaatsen van bouwhekken. Indien in dit plan bouwhekken worden genoemd dan worden vaste bouwhekken met een hoogte van minimaal 2 meter bedoeld. Deze bouwhekken blijven gedurende de gehele uitvoeringsperiode op deze plaats staan.
- Geen bemaling zonder dat onderzoek is gedaan naar negatieve gevolgen voor de bomen.
- Voor het werk instellen van een Bomenwacht (European Tree Technician of een European Tree Worker onder leiding van een European Tree Technician). De Bomenwacht wordt gebruikt om:
 - voor aanvang van de werkzaamheden de bouwhekken met de uitvoerder na te lopen en goed te keuren;
 - voor aanvang en tijdens de ontgravingswerkzaamheden voor de rijbaan en parkeerplaatsen in de nabijheid van houtopstand A het boomtechnisch begeleiden van de werkzaamheden;
 - tijdens de grondzuig- en grondaanvulwerkzaamheden in houtopstand A het boomtechnisch begeleiden van de werkzaamheden;
 - (on)aangekondigde controles uit te voeren om te kijken of aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan.

Tenslotte dient in het werk aandacht te zijn voor de omgang met en bescherming van bomen. Vastgelegd dient te worden hoe hiermee omgegaan wordt. In bijlage 6 is hiervoor de uitgave van Stadswerk “Boombescherming op bouwlocaties” opgenomen. De publicatie dient als leidend tijdens de werkzaamheden te worden opgenomen. Voor de overige randvoorwaarden gelden de gemeentelijke randvoorwaarden voor de openbare ruimte (Civiel- en Cultuurtechnische randvoorwaarden, versie juni 2018).

5.2 Ecologisch onderzoek

Volgens de opgestelde natuurtoets is het niet noodzakelijk om een ontheffing van de Wet natuurbescherming of een vergunning in het kader van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) aan te vragen, zie bijlage 7 (Ecogroen, Quickscan natuurtoets Helperkade & KET-terrein, Groningen van 12 maart 2020).

6 COMPENSATIE

In totaal dienen vanwege de beschreven werkzaamheden zes bomen en 416 m² houtopstand te worden verwijderd. Van deze zes bomen zijn vijf bomen vergunningsplichtig. Voor de zesde boom is, vanwege de te kleine stamdiameter, geen kapvergunning noodzakelijk.

Op basis van voorgaande wordt een kapvergunning aangevraagd voor vijf bomen en 416 m² houtopstand. Hiervoor dient conform de 'beleidsregels APVG vellen van een houtopstand' compensatie worden gezocht. Op basis van het definitief ontwerp van 13 maart 2020 worden totaal 416 m² houtopstand en 16 bomen herplant. Met deze aanplant wordt ruim aan de gestelde 1 op 1 compensatieverplichting voldaan. In onderstaande afbeelding staat de locatie van de compensatie weergegeven:

Afbeelding 13 Compensatie in definitief ontwerp, 13 maart 2020 (bron LAOS)

Als bomensortiment wordt *Salix alba* 'Sericea', *Robinia pseudoacacia* 'Sandraudiga', *Cornus mas* en *Carpinus betulus* 'Frans Fontaine' gebruikt. Als houtopstand wordt 142 m² *Fagus sylvatica* (als haag) en 274 m² heesters *Weigela japonica* Dart's Coloudream Intercol (A), *Syringa vulgaris* en *Cornus kousa* (B) en *Syringa vulgaris*, *Cornus kousa* en *Salix eleagnos* (C) gebruikt.

BIJLAGE 1 INSPECTIELIJST BOMEN

Bijlage 1 Tabel met inspectiegegevens bomen

Nr.	Boomsoort	Ned. naam	Kiemjaar	Hoogte	Stamdiameter	Conditie	Toekomstverwachting	Wortelopdruk	Monumentaal	Potentieel monumentaal	Verplantbaarheid	Opmerking	Adviesmaatregel
1	Ulmus hollandica	Iep	1980	12-15 m	45	normaal	>10	ja	nee	ja	nee		behouden
2	Ulmus hollandica	Iep	1980	12-15 m	35	normaal	>10	nee	nee	ja	nee		behouden
3	Ulmus hollandica	Iep	1980	12-15 m	30	normaal	>10	ja	nee	ja	nee		behouden
4	Ulmus hollandica	Iep	1980	12-15 m	30	normaal	>10	nee	nee	ja	nee	plakoksel	behouden
5	Robinia pseudoacacia	Robinia	1975	6-9 m	30	verminderd	<10	ja	nee	nee	nee	knotboom	rooien
6	Robinia pseudoacacia	Robinia	1975	6-9 m	30	slecht	<10	ja	nee	nee	nee	knotboom	rooien
7	Robinia pseudoacacia	Robinia	1975	6-9 m	30	verminderd	<10	ja	nee	nee	nee	knotboom	rooien
8	Robinia pseudoacacia	Robinia	1975	6-9 m	30	slecht	<10	ja	nee	nee	nee	knotboom	rooien
9	Fraxinus excelsior	Es	2010	6-9 m	10	normaal	>10	nee	nee	nee	nee		rooien
10	Malus domestica	Appel	2000	0-6 m	30	verminderd	>10	nee	nee	nee	nee		rooien

BIJLAGE 2 INSPECTIELIJST HOUTOPSTANDEN

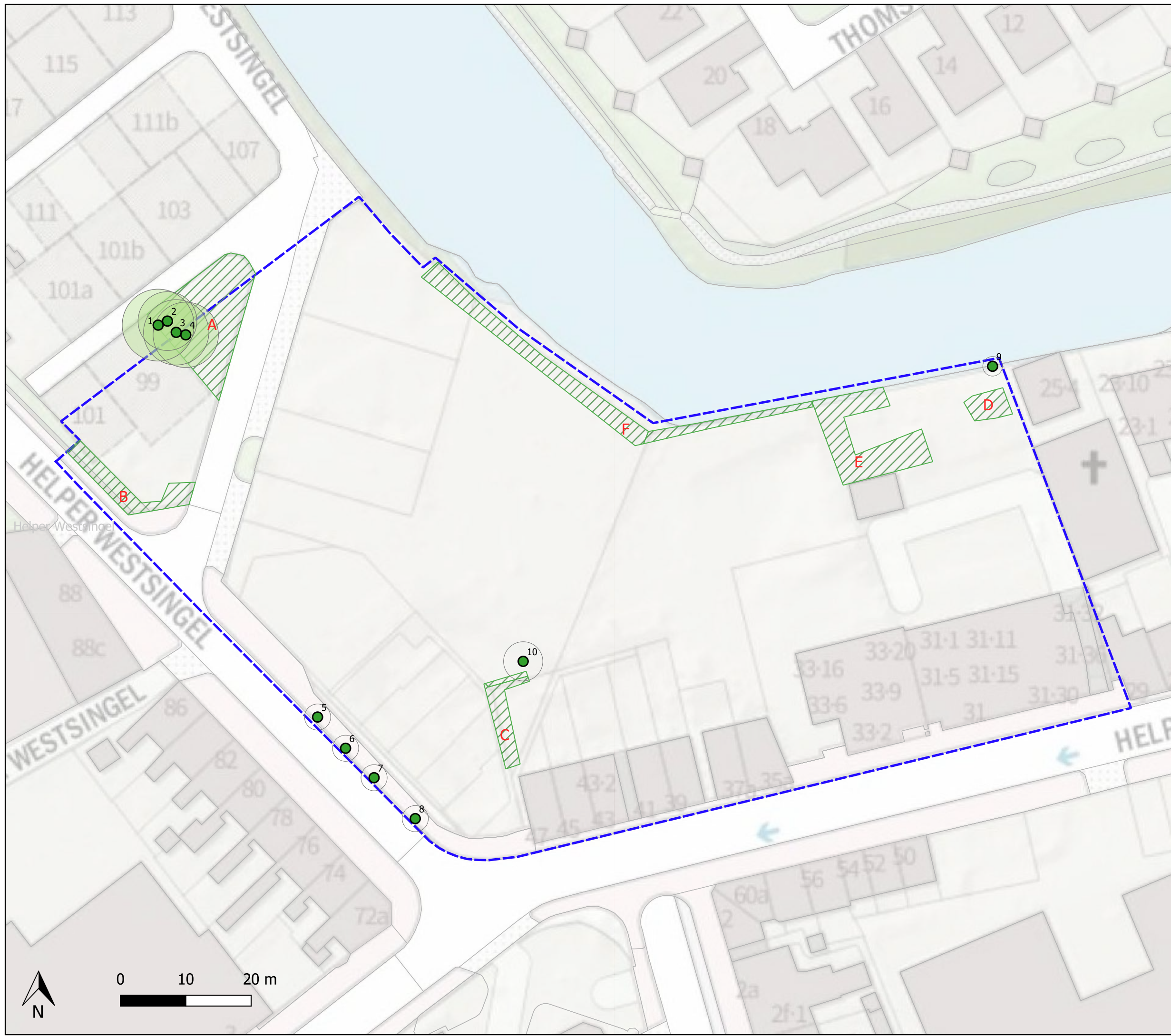

Bijlage 2 Tabel met inspectiegegevens houtopstanden

Vak.nr.	Soort (latijnse naam)	%	Conditie	Ecologisch waardevol	Gem diameter	Opmerkingen	Aard
A	Crateagus monogyna	30	verminderd		0-20		Haag
	Ulmus hollandica	10	normaal		0-20		Struiklaag
	Acer campestre	5	normaal		20-40		Boomlaag
	Tilia x europaea	5	normaal		10		Boomlaag
	Ulmus hollandica	50	normaal		15-35		Boomlaag
B	Fagus sylvatica	50	normaal		0-20		Haag
	Crateagus monogyna	10	normaal		0-20		Struiklaag
	Betula pendula	10	normaal		40		Boomlaag
	Fagus sylvatica	30	normaal		30-45		Boomlaag
C	Fagus sylvatica	90	normaal		0-20	Doorgeschoten haag	Haag
	Salix alba	10	normaal		20		Boomlaag
D	Berberis verruculosa	80	normaal		0-20		Struiklaag
E	Berberis verruculosa	20	normaal		0-20		Struiklaag
	Pyracantha coccinea	20	normaal		0-20		Struiklaag
	Ligustrum vulgare	10	normaal		0-20		Struiklaag
	Amelanchier lamarckii	10	normaal	Langs Helperdiepje onderdeel van SES	0-20		Struiklaag
	Acer platanoides	10	normaal		35		Boomlaag
	Betula pendula	10	normaal		15		Boomlaag
	Fraxinus excelsior	10	normaal		25		Boomlaag
Quercus robur	10	normaal		45		Boomlaag	
F	Acer campestre	25	normaal		0-20	Spontane opslag, deel in beschoeiing	Struiklaag
	Rubus fruticosus	35	normaal	Onderdeel van SES	0-20		Struiklaag
	Cornus sanguinea	10	normaal		0-20		Struiklaag
	Fraxinus excelsior	20	normaal	0-20	Struiklaag		

BIJLAGE 3 KAART BESTAANDE SITUATIE

Legenda

- 1 Boomnummer
- Kroonprojectie
- Potentieel monumentaal
- Houtopstand
- Projectgrens Slokkerterrein

Project:
Bomen Effect Analyse

Locatie:
Slokkerterrein / Helper Westsingel
Groningen

Onderdeel:
Bestaande situatie

Datum:
Maart 2020

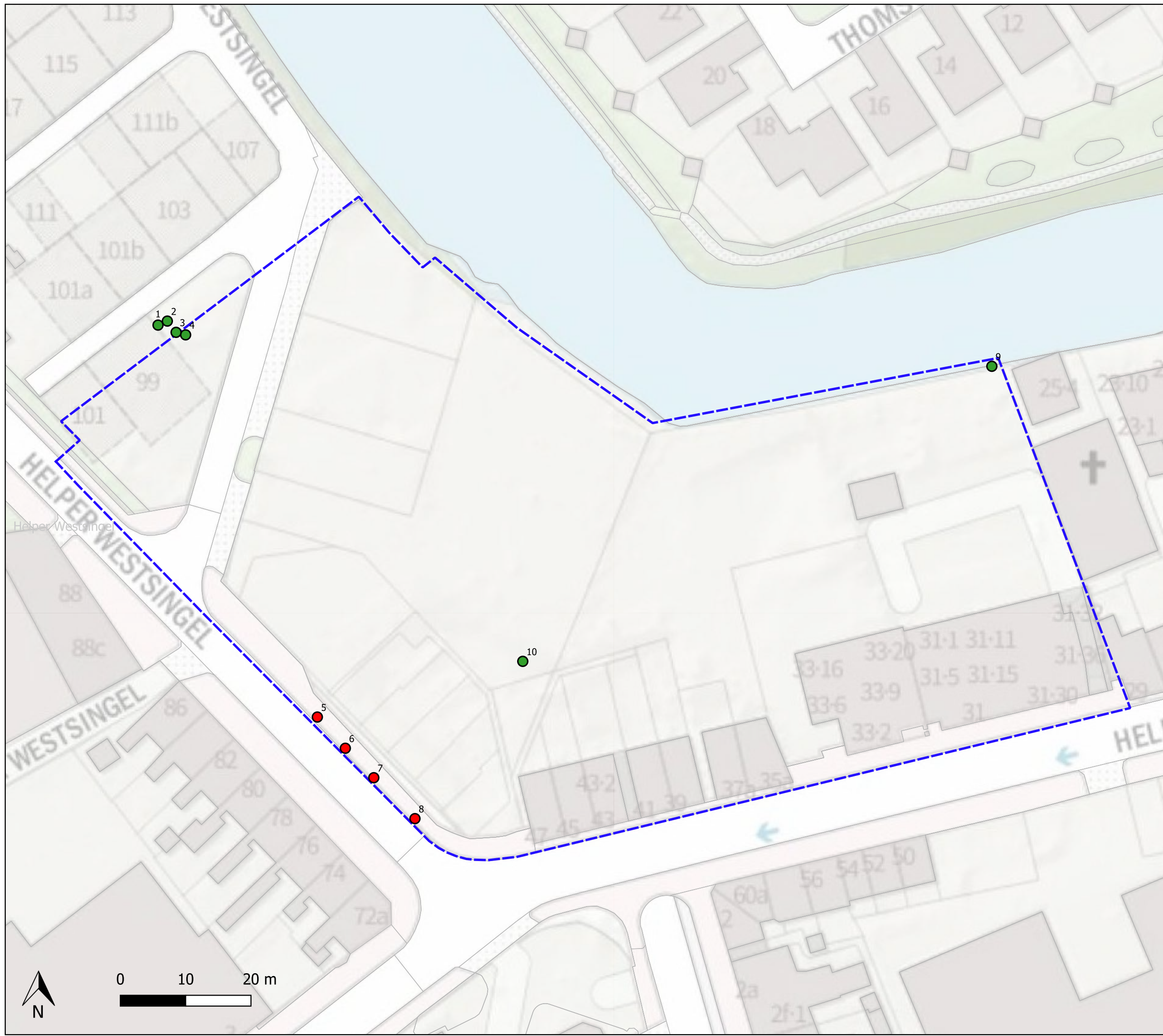
Opdrachtgever:
Slokker Vastgoed B.V.
Zwartewaterallee 44-54
8031 DX Zwolle

Heldergroen advies
Stedelaan 1
9408 HE Assen
info@heldergroenadvies.nl
www.heldergroenadvies.nl

BIJLAGE 4 KAART MET TOEKOMSTVERWACHTING

Legenda

Toekomstverwachting

● > 10 jaar

● < 10 jaar

▭ Projectgrens Slokkerterrein

Project:
Bomen Effect Analyse

Locatie:
Slokkerterrein / Helper Westsingel
Groningen

Onderdeel:
Toekomstverwachting

Datum:
Maart 2020

Opdrachtgever:
Slokker Vastgoed B.V.
Zwartewaterallee 44-54
8031 DX Zwolle

Heldergroen advies
Stedelaan 1
9408 HE Assen
info@heldergroenadvies.nl
www.heldergroenadvies.nl

BIJLAGE 5 ADVIESMAATREGELENKAART

Legenda

Bomen

● Behouden (4 st.)

● Rooien (6 st.)

Houtopstand

▨ Te verwijderen houtopstand
(totaal te verwijderen: 416 m²)

▨ Bestaande houtopstand

▭ Projectgrens Slokkerterrein

Project:
Bomen Effect Analyse

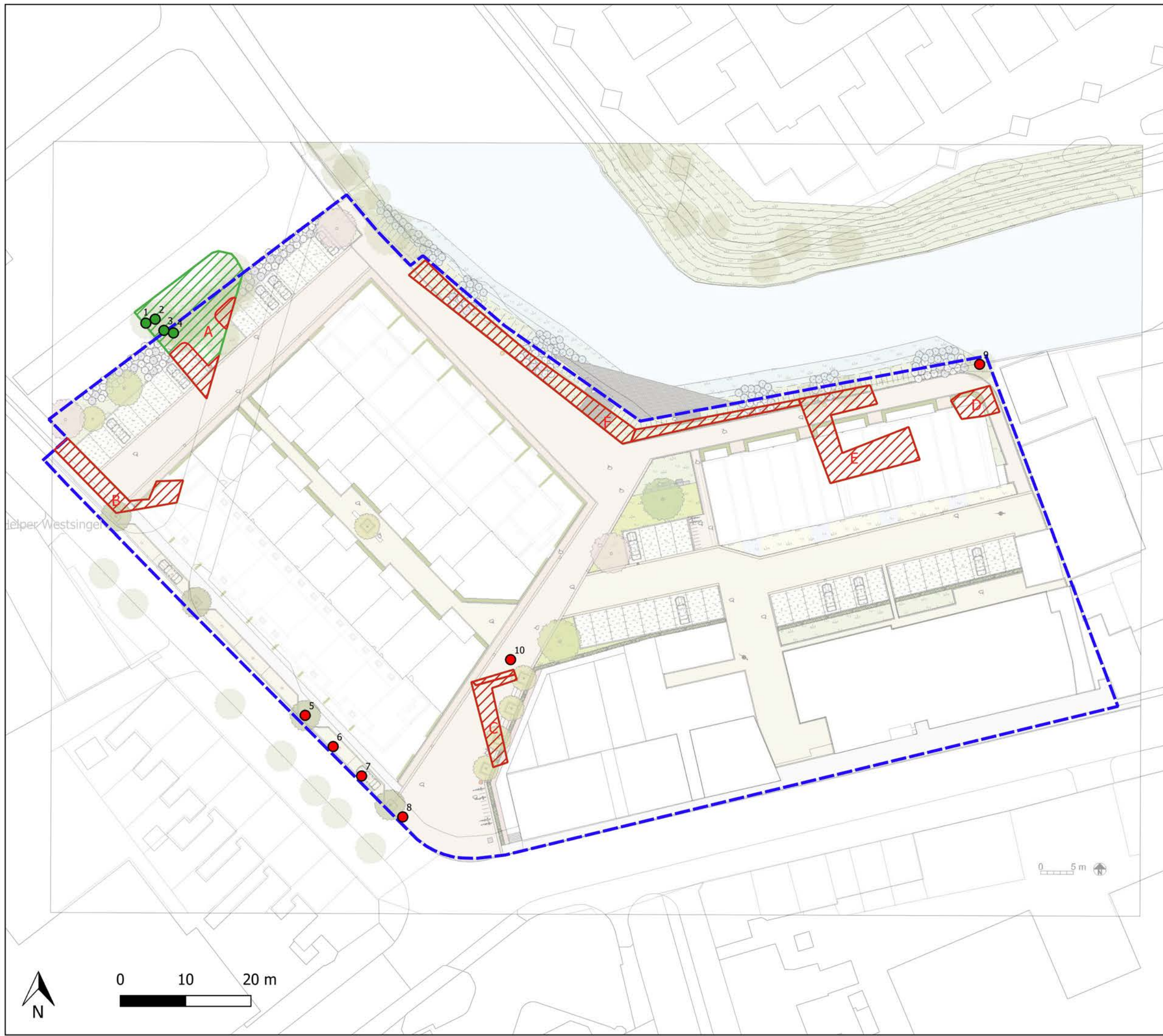
Locatie:
Slokkerterrein - Helper
Westsingel Groningen

Onderdeel:
Adviesmaatregelen

Datum:
Maart 2020

Opdrachtgever:
Slokker Vastgoed B.V.
Zwartewaterallee 44-54
8031 DX Zwolle

Heldergroen advies
Stedelaan 1
9408 HE Assen
info@heldergroenadvies.nl
www.heldergroenadvies.nl

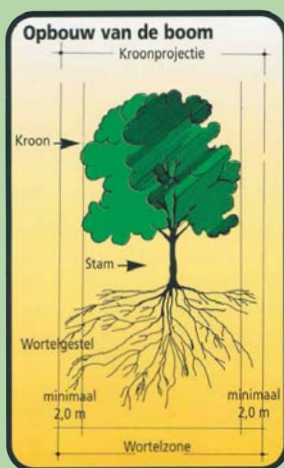
BIJLAGE 6 BOOMBESCHERMING OP BOUWLOCATIES

Boombescherming op bouwlocaties

Stadswerk

Let op!

Voor dat bouwwerkzaamheden beginnen, aandacht voor de volgende voorschriften:

Algemeen

De voorschriften voor de bescherming van bomen dienen op de bouwlocatie aanwezig te zijn.

De te treffen maatregelen dienen voor de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met de boombeheerder en vervolgens met de directie te worden vastgesteld (zie: Standaard R.A.W. bepalingen).

De aannemer is verplicht zijn medewerkers op deze voorschriften te wijzen en zorg te dragen voor de inachtneming daarvan.

Schade

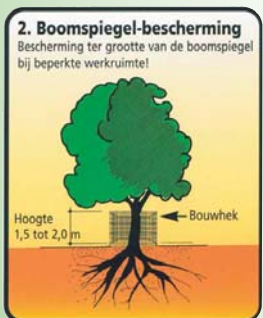
Bij beschadiging van wortels, takken en/of stam is de aannemer verplicht dit onmiddellijk aan de boombeheerder en de directie te melden. Vakkundig ingrijpen kan grotere schade en vervolgschade beperken dan wel voorkomen.

Toegebrachte schade dient de veroorzaker te vergoeden.

De hoogte van het schadebedrag wordt bepaald door de aard en omvang van de toegebrachte schade en de boomwaarde volgens de "Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen" (NVTB) voor de waardebepaling van bomen.

Beschermingscode:

1. Vooruitlopend op bouw-/sloopactiviteiten moeten de te handhaven bomen met de werkelijke kroonprojectie op tekening staan aangegeven.
2. Neem voor de start van de werkzaamheden contact op met de boombeheerder over de te nemen beschermingsmaatregelen.
3. Machinaal graafwerk binnen de kroonprojectie is verboden!
4. Voorkom bodemverdichting onder de kroonprojectie door transport, opslag van materialen e.d.
5. Snoeien van takken en wortels dikker dan 5 cm doorsnede uitsluitend na overleg met de boombeheerder en vervolgens laten uitvoeren door vakbekwame boomverzorgers (European Treeworkers).

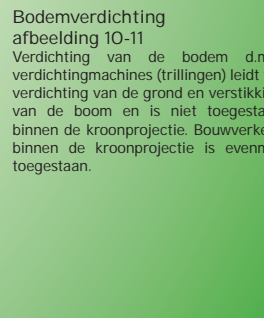
Terreinaanpassingen

afbeelding 8-9

Terreinophogingen en -afgravingen binnen de kroonprojectie zijn alleen bij uitzondering toegestaan, en dan uitsluitend indien voorgeschreven (bestek) in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie. Ophoging of afgraving leidt tot afsterven van boomwortels door schade of zuurstofgebrek.

Bouwplaats/Bouwverkeer
afbeelding 4-5
Binnen de kroonprojectie mogen geen bouw- en directieketen staan. Tijdelijke bouwwegen binnen de kroonprojectie zijn uitsluitend toegestaan indien deze zijn voorgeschreven (bestek) in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie. Gebruik van rijplaten (beton, hout of kunststof) en/of andere voorzieningen zijn dan noodzakelijk.

Bodemverdichting
afbeelding 10-11
Verdichting van de bodem d.m.v. verdichtingmachines (trillingen) leidt tot verdichting van de grond en versteking van de boom en is niet toegestaan binnen de kroonprojectie. Bouwverkeer binnen de kroonprojectie is evenmin toegestaan.

Opslagplaats
afbeelding 12
Bouwmaterialen opslaan en/of zand- en gronddepots inrichten binnen de kroonprojectie is niet toegestaan. Opslag van olie, brandstoffen en chemicaliën moet aan de wettelijke eisen voldoen; deze stoffen echter nooit binnen de kroonprojectie opslaan. Cementresten, spoelwater en andere reststoffen (verpakkingen etc.) dienen zorgvuldig afgevoerd te worden; lozingen in bodem en/of oppervlaktewater en begraven is nooit toegestaan.

BIJLAGE 7 ECOGROEN, QUICKSCAN, NATUURTOETS HELPERKADE & KET TERREIN, GRONINGEN

natuurtoets

Quickscan natuurtoets Helperkade & KET-terrein, Groningen

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Opdrachtgever

Slokker Vastgoed

Status

Definitief

Zuiderzeelaan 53
8017 JV Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets Helperkade & KET-terrein, Groningen

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Projectcode	Datum	Status
20-009	12 maart 2020	Definitief

Auteur(s)

M.G. (Mark) Hoksberg & D. (David) Sietses

Tweede lezer

H.J. (Erik) Riphagen

Opdrachtgever

Slokker Vastgoed

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Hoksberg, M.G. & D. Sietses (2020). Quickscan natuurtoets Helperkade & KET-terrein, Groningen. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 20-009. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

	Samenvatting	1
1.	Inleiding	3
	1.1 Aanleiding en doelstelling	3
	1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling	3
	1.3 Leeswijzer	4
2.	Kader en methode	5
	2.1 Wettelijk kader	5
	2.2 Onderzoeksmethode	6
3.	Gebiedsbescherming	8
	3.1 Natura 2000	8
	3.2 Natuurnetwerk Nederland	8
	3.3 Gemeentelijke regels ecologische structuren (SES)	8
4.	Soortbescherming	10
	4.1 Flora	10
	4.2 Zoogdieren	10
	4.3 Broedvogels	13
	4.4 Amfibieën	14
	4.5 Overige soortgroepen	14
5.	Geraadpleegde bronnen	15
	Bijlage 1 – Verspreidingskaart boomholten en eekhoornnesten	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

De gemeente Groningen en Slokker Vastgoed werken samen om het terrein aan de Helper Westsingel in de stad Groningen te ontwikkelen. Slokker is voornemens om 17 grondgebonden eengezinswoningen en 26 appartementen te bouwen aan de oever van het Helperdiepje. De ontwikkeling van Slokker Vastgoed heeft de projectnaam Helperkade gekregen. De gemeente wil het naastgelegen kermisexploitantenterrein (KET) opnieuw inrichten. Het bestemmingsplan maakt deze ontwikkelingen reeds mogelijk. Voor de benodigde kap-werkzaamheden en bouwactiviteiten zijn echter wel omgevingsvergunningen nodig. In opdracht van Slokker Vastgoed en in samenwerking met de gemeente heeft Ecogroen daarom ecologisch onderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in mogelijke effecten op aanwezige beschermde natuurwaarden die op kunnen treden als gevolg van de voorgenomen kap- en bouwwerkzaamheden. Dit rapport beschrijft de resultaten en conclusies van dit onderzoek en geeft advies over vervolgstappen.

Gebiedsbescherming

- Het Leekstermeergebied is het meest nabijgelegen Natura 2000-gebied en ligt op een afstand van vijf kilometer ten westen van de projectlocatie. Gezien de afstand treden directe negatieve effecten op Natura 2000-gebieden niet op. Indirecte (uitstralende) effecten door bijvoorbeeld licht of geluid worden gezien de aard en omvang van het project en de afstand eveneens uitgesloten. Op basis van een AERIUS-berekening is ook vastgesteld dat stikstofemissies geen negatieve effecten hebben op beschermde Natura 2000-habitats en leefgebieden.
- De provinciale regels van Groningen over het Natuurnetwerk Nederland (NNN) gelden alleen voor ruimtelijke ontwikkelingen waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan. Er is geen sprake van een bestemmingplanwijziging, waardoor vervolgstappen ten aanzien van het NNN niet aan de orde zijn.
- Voor het Helperdiepje geldt dat de watergang en een deel van oeverlanden zijn aangewezen als 'Ecologische groenverbinding' en als 'Stedelijk natuurwater'. Er komen meerdere doelsoorten voor nabij het KET-terrein en het Helperkadeterrein, waarvoor bij schade een compensatieplicht geldt. Ook wil de gemeente graag een groene plus realiseren bij de herinrichting van het gebied.

Soortbescherming

- Er zijn geen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in het onderzoeksgebied.
- De ontwikkeling van woningen, herinrichting van het KET-terrein en openbare ruimte maar met name (wijzigingen aan) openbare verlichting kunnen een negatief effect hebben op de geschiktheid van het Helperdiepje als foerageergebied, jachtroute en vliegroute van diverse lichtschuwe vleermuissoorten. Nesten van broedvogels met jaarrond beschermde nestlocaties zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden niet aangetroffen en worden ook niet verwacht. Wel zijn gedurende de broedtijd enkele algemene vogelsoorten broedend te verwachten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- Bij de geplande kap- en rooiwerkzaamheden kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdieren en amfibieën met een provinciale vrijstelling verloren gaan.
- Het project heeft geen negatief effect op beschermde flora, reptielen, vissen en ongewervelden.

Advies en vervolgstappen

- Aangezien meerdere SES-doelsoorten voorkomen in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied, wordt geadviseerd om leefgebieden van deze soorten (eekhoorn, appelvink, ijsvogel, franjestaart, baardvleermuis en mogelijk nog enkele soorten) te ontzien. Schade aan deze doelsoorten is niet te verwachten. Wel treden binnen het project belangrijke positieve effecten op als gevolg van het vervangen van ouderwetse vleermuisonvriendelijke verlichting langs het KET-terrein en de aanleg van een natuurvriendelijke oever langs het Helperkade-terrein. Hierdoor kunnen positieve effecten optreden op doelsoorten als vleermuizen, bunzing, ringslang en waterdrieblad.
- Langs de rand van het onderzoeksgebied zijn twee nesten van eekhoorn aanwezig. Vooralsnog worden deze bomen ingepast. Aangezien de aanwezige nestbomen gehandhaafd blijven, is van overtreding van verbodsartikelen geen sprake.
- In het DO zijn adequate mitigerende maatregelen opgenomen (lichtplan aanpassen op vleermuizen) om verstoring door uitstralend licht op foerageergebied, jachtroutes en vliegroutes van vleermuizen te voorkomen. Hierdoor wordt schade voorkomen.
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. De geschikte periode voor het uitvoeren van kapwerkzaamheden is december t/m half februari. Wanneer werkzaamheden binnen de broedperiode van vogels wordt uitgevoerd dient voorafgaand aan de werkzaamheden een broedvogelcontrole te worden uitgevoerd. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of nesten of eieren van broedvogels worden beschadigd of vernield, ongeacht de datum.
- Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van algemene nationaal beschermde zoogdieren en amfibieën verloren gaan. Voor deze soorten geldt in voorliggende situatie een provinciale vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.
- Langs een groot deel van de oever van het Helperdiepje groeien uitgestrekte drijvende vegetaties van de ongewenste exotische waterplant grote waternavel. Geadviseerd wordt om deze schadelijke plantensoort rigoreus te verwijderen en strikte nazorg te plegen, omdat de soort hardnekkig teruggroeit.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

De gemeente Groningen en Slokker Vastgoed werken samen om het terrein aan de Helper Westsingel in de stad Groningen opnieuw te ontwikkelen. Slokker is voornemens om 17 grondgebonden eengezinswoningen en 26 appartementen te bouwen aan de oever van het Helperdiepje. Dit project heet Helperkade. De gemeente wil het naastgelegen kermisexploitantenterrein (KET) opnieuw inrichten.

Het bestemmingsplan maakt deze ontwikkelingen reeds 'binnenplans' mogelijk. Voor de benodigde kapwerkzaamheden en bouwactiviteiten zijn echter wel omgevingsvergunningen nodig.

Aangezien sommige van de werkzaamheden mogelijk gepaard gaan met effecten op beschermde natuurwaarden, is een natuurtoets noodzakelijk. De Wet natuurbescherming verplicht vooraf te toetsen of activiteiten (kunnen) conflicteren met beschermde natuurwaarden. In opdracht van Slokker Vastgoed en in samenwerking met de gemeente heeft Ecogroen daarom ecologisch onderzoek uitgevoerd om inzicht te krijgen in mogelijke effecten op aanwezige beschermde natuurwaarden die op kunnen treden als gevolg van de voorgenomen ontwikkelingen.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Helperkade

Het projectgebied Helperkade bestaat uit een voormalig fabrieksterrein aan het Helperdiepje. Er zijn nog zanddepots, betonnen verhardingen, verspreid puin en kleine boompjes (opslag) aanwezig. De oever van het Helperdiepje is van beschoeiing voorzien. De bodem van het terrein is vervuild en wordt voorafgaande aan de bouw gesaneerd.

Slokker Vastgoed wil na het saneren en bouwrijp maken 17 grondgebonden eengezinswoningen en 26 appartementen bouwen op het voormalig fabrieksterrein.

Kermisexploitantenterrein (hierna KET)

Het KET-terrein bestaat uit woonwagenstandplaatsen van kermisondernemers met kleine tuinen, verhardingen en beplanting langs de randen. Het terrein wordt van het Helperdiepje gescheiden door een toegangsweg met bomenrij en een vervallen beschoeide oever.

De gemeente wil het KET-terrein opnieuw inrichten en aankleden. Daarvoor worden bomen, struiken, verhardingen en voorzieningen verwijderd. Het inrichtingsplan is nog niet definitief. De natuurtoets kan namelijk mede richting geven aan het ontwerpproces.

Openbaar gebied

Rondom het Helperkade-terrein en het KET-terrein is sprake van openbare beplanting in de vorm van plantsoen met grote bomen en ondergroei, straatbomen in trottoirs en de steile oever van het Helperdiepje. Deze oever is deels van beschoeiing voorzien die in slechte staat verkeert.

Slokker legt ook het openbaar gebied rond de woningen aan (verhardingen, openbaar groen en parkeerplaatsen). Het is de bedoeling om de kade van het Helperdiepje toegankelijk te maken voor voetgangers en fietsers, waarbij mogelijk sprake is van een doorgaande fietsroute. Het voornemen bestaat om een steiger *cq* vlonder en een natuurvriendelijke flauwe oever langs het Helperdiepje te realiseren.

Figuur 1.1 De ligging van het projectgebied. Bron luchtfoto: Esri.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn het wettelijk kader en de onderzoeksmethodiek beschreven. Vervolgens wordt een effectanalyse en -beoordeling gegeven ten aanzien van beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en soorten (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad, 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de onderdelen soortbescherming en gebiedsbescherming uit de Wnb. Conform de uitvraag toetsen we niet het onderdeel houtopstanden. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/>. In kader 2.1 geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Zorgplicht (artikel 1.11)

De Wet eist van iedereen zorgplicht voor de natuur. Zorgplicht is altijd van kracht, ook ten aanzien van niet beschermde natuur. Artikel 1.11 schrijft voor dat niemand moedwillig natuurgebieden of in het wild levende dieren of planten of hun directe leefomgeving mag verstoren, schaden of doden. Dit kan door het achterwege laten van een handeling of door het treffen van maatregelen ter voorkoming van schade of -als zelfs dat niet kan- de ontstane schade zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. Een voorbeeld van voorzorg is het werken in de minst kwetsbare periode van soorten.

Natura 2000 (hoofdstuk 2)

Hoofdstuk 2 regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bestaande uit Habitatrictlijngebieden (HR) en Vogelrichtlijngebieden (VR). Per Natura 2000-gebied zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd voor de bescherming van natuurlijke habitats, habitats van soorten en leefgebieden van vogels. Artikelen 2.1 tot en met 2.11 van de Wet regelen de bescherming van (de doelen voor) Natura 2000-gebieden. Artikel 2.7 verplicht om vooraf te beoordelen of plannen, projecten en activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden geformuleerde doelen. Als uit de beoordeling blijkt dat geen effecten optreden dan kan een plan worden vastgesteld of is een vergunning voor een project of handeling niet nodig. Zijn (significant) negatieve effecten niet uit te sluiten dan is een nadere beoordeling nodig. Artikel 2.8 bevat de voorwaarden waaraan moet zijn voldaan voor het vaststellen van een plan of het verlenen van een vergunning. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of handeling plaatsvindt, soms is dat het rijk.

Soorten (hoofdstuk 3)

Hoofdstuk 3 regelt de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is verdeeld over de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10.

Het betreft de bescherming van:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1), in de praktijk vaak onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals huismus, gierzwaluw en buizerd.
 - Overige vogels, waarvan nesten alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).
- Soorten van artikel 3.5 (exclusief vogels) van de Hr (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I)
- Andere soorten (artikel 3.10), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor geen vrijstelling geldt.
 - Soorten waarvoor -op basis van de betreffende provinciale verordening- vrijstelling van de verbodsbepalingen geldt.

Indien effecten niet zijn uit te sluiten moet -voorafgaand aan het vaststellen van een plan- zijn beoordeeld of er uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing. Als aantoonbaar uitzicht is op het verkrijgen van een ontheffing dan kan het plan worden vastgesteld. Als bij ruimtelijke ingrepen verbodsbepalingen worden overtreden dan is het noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen bij het bevoegd gezag, tenzij gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode. Het bevoegd gezag is meestal de provincie waar (het grootste deel van) de ingreep of activiteit plaatsvindt, soms is dat het Rijk. Voor het verkrijgen van een ontheffing moet zijn beschreven hoe de initiatiefnemer ervoor zorgt dat schade aan beschermde soorten tot een minimum beperkt blijft, welke mitigerende en compenserende maatregelen nodig zijn, dat alternatieven ontbreken en aan welk wettelijk belang wordt voldaan.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De bescherming van het Nationaal NatuurNetwerk (NNN) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro: Stb 2016 nr. 351) en uitgewerkt in provinciale verordeningen. De bescherming van de NNN is ruimtelijk vastgelegd en geborgd door middel van het Bestemmingsplan. Indien voor een ontwikkeling niet hoeft worden afgeweken van het Bestemmingsplan, is geen NNN-toets noodzakelijk. De waarden blijven dan immers geborgd.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

Gemeentelijke regels Stedelijke ecologische structuur (SES)

In de gemeente Groningen geldt lokaal natuurbeschermingsbeleid. Daarbij geldt dat belangrijke groene gebieden in de gemeente zijn aangewezen als kerngebied en dat groene aders door de stad gelden als ecologische verbindingzone.

Voor het Helperdiepje geldt dat de watergang en een deel van oeverlanden zijn aangewezen als 'Ecologische groenverbinding' en als 'Stedelijk natuurwater'. Op de kaarten van de monitoringsrapporten valt het plangebied Helperkade en KET-terrein echter stevast buiten de begrenzing. Dit houdt vermoedelijk verband met de bekade oever, de bouwhekken en het gebrek aan openbare beplanting. Het water van het Helperdiepje is wel duidelijk begrensd als SES-object. Voor de SES-gebieden geldt dat ze niet zonder meer mogen worden aangetast en dat er een compensatieplicht geldt wanneer er sprake is van onvermijdelijke aantasting. Er zijn diverse doelsoorten aangewezen (Gemeente Groningen, 2005).

2.2 Onderzoeksmethode

Om de aanwezige of te verwachten beschermde waarden binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (hierna projectgebied) in beeld te brengen is gestart met een literatuuronderzoek. Hierbij is onderzocht of het projectgebied binnen of nabij beschermde gebieden ligt en of beschermde soorten bekend zijn in of in de directe omgeving van het projectgebied. Hiervoor is onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) en provinciale kaartviewers (zie geraadpleegde bronnen, hoofdstuk 5).

De verzamelde informatie uit het literatuuronderzoek vormt de basis voor het quickscan-veldbezoek dat op 16 januari 2020 is uitgevoerd. Tijdens het veldbezoek is het projectgebied geïnspecteerd, waarbij aandacht is besteed aan beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en mogelijke relaties tussen het projectgebied en beschermde gebieden. Op 5 maart 2020 zijn vijf boomholten nader onderzocht met behulp van een endoscoop.

Er is gezocht naar alle beschermde soorten/soortgroepen, waarbij de nadruk heeft gelegen op zoogdieren (met name foeragerende vleermuizen, verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen, nesten van eekhoorn en broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen. Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldbezoek is beoordeeld welke soorten (mogelijk) aanwezig zijn. Vervolgens is op basis van het voorgenomen plan bepaald welke effecten kunnen optreden op beschermde soorten en gebieden en of vervolgstappen (zoals nader onderzoek, ontheffing- dan wel vergunningsaanvraag) vereist zijn.

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

Het projectgebied ligt buiten Natura 2000-gebied. Het projectgebied ligt binnen de bebouwde kom op circa vijf kilometer afstand van zowel Natura 2000-gebied Leekstermeer als Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer. Vanwege deze afstand en ligging sluiten wij mogelijke negatieve effecten van het initiatief op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied op voorhand met zekerheid uit.

Hooguit stikstofdepositie kan over dergelijke afstanden nog negatieve effecten hebben, maar een reeds uitgevoerde AERIUS-berekening (Plantinga, 2019) heeft uitgewezen dat daar geen sprake van is.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Uit de interactieve kaarten van de provincie Groningen blijkt dat de locatie niet binnen de NNN ligt en hier ook niet aan grenst. Het projectgebied ligt op circa 250 meter van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en betreft hier de Ruiten Aa en omgeving. De provinciale regels van Groningen over het NNN gelden alleen voor ruimtelijke ontwikkelingen waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan. Een wijziging van het bestemmingsplan of vergunning om af te mogen wijken van het bestemmingsplan is voor de voorgenomen werkzaamheden niet nodig, waardoor vervolgstappen ten aanzien van NNN-gebied niet aan de orde zijn.

3.3 Gemeentelijke regels ecologische structuren (SES)

Het Helperdiepje staat op de kaart van de Stedelijke ecologische structuur 2014 aangemerkt als 'Ecologische groenverbinding' en als 'Stedelijk natuurwater' en maakt onderdeel uit van 'Deelgebied Zuid'. Tijdens het veldonderzoek zijn appelvink en eekhoorn als enige doelsoorten uit de SES-systematiek aange troffen die zijn aangewezen voor het Helperdiepje. Van diverse andere soorten is echter te verwachten dat ze er voorkomen. Het gaat tenminste om ijsvogel, baardvleermuis, franjestaart en mogelijk wilde kamperfoelie en bittervoorn.

In het hoofdstuk 4 (soortbescherming) komen de vleermuizen, appelvink, ijsvogel en eekhoorn aan bod en is een effectbeoordeling opgenomen. De wettelijke bescherming voor deze soorten staat echter los van het gemeentelijk beleid. Ook al zou de Wnb bijvoorbeeld het kappen van nestbomen van appelvink buiten de broedtijd toestaan, dan geldt nog een compensatieplicht voor de hierboven genoemde doelsoorten.

Het doelsoortenbeleid wordt ook gebruikt als richtlijn voor het ontwerp van nieuw groen, ook wanneer het gaat om zogeheten 'traditioneel' groen. Doel is een zo gevarieerd mogelijke aanleg, waarmee indirect wordt bijgedragen aan de kwaliteit van het leefmilieu in de wijken. Daarnaast dient ook in het ontwerp van de 'rode' functies rekening gehouden met de ecologie als vanzelfsprekend onderdeel van het duurzaamheidsbeleid (Gemeente Groningen, 2005).

Mogelijk kan broedbiotoop van appelvink worden aangetast door bomenkap. Grote loofbomen zoals populieren moeten daarom behouden worden. Mogelijk zijn nesten van ijsvogel in de steile oever aanwezig, die bij kadeherstel kunnen sneuvelen. Ook zijn enkele eekhoornnesten aanwezig die ingepast moeten worden. Kan dit niet, dan is compensatie noodzakelijk. Geadviseerd wordt om in dat geval in overleg te gaan met de gemeente Groningen.

Slokker Vastgoed heeft in overleg met het waterschap besloten om voorlangs het Helperkade-terrein een natuurvriendelijke oever te realiseren. Hier kunnen aquatische doelsoorten als ringslang, bittervoorn en waterdriblad van profiteren. Aangezien er ook in een droge én groene zone op het talud wordt voorzien kunnen ook landzoogdieren als bunzing en egel aan de waterkant passeren langs de verbindingzone. Aan weerszijden van de strook natuurvriendelijke oever wordt gezorgd dat genoemde soorten hun weg kunnen vervolgen. Hiermee wordt langs de SES-groenverbinding een grote groene plus gerealiseerd.

Plaatselijk kan langs het KET-terrein juist in een steile en verstoringsvrije oever worden voorzien, zodat ijsvogels tot broeden kunnen komen. Door het aanbrengen van ondergroei, takkenrillen en meer structuur in de bosbodem van de groenzones kan een doelsoort als nachtegaal mogelijk bevoordeeld worden. Geadviseerd wordt om hierover in overleg te gaan met de gemeente Groningen.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

Binnen het projectgebied zijn met name (algemene) plantensoorten aangetroffen van voedselrijke en verstoorde standplaatsen zoals gewone ereprijs, Canadese fijnstraal, zwarte nachtschade en grote brandnetel. De harde oever van het Helperdiepje biedt nagenoeg geen ruimte aan oeverplanten. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2019) worden in de Wet natuurbescherming beschermde soorten niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is in het kader van de Wet Natuurbescherming niet aan de orde.

Ongewenste exoten

Langs een groot deel van de oever van het Helperdiepje groeien uitgestrekte drijvende vegetaties van de exotische waterplant grote waternavel. De plant groeit zeer snel en is in staat hele waterlichamen met een dichte mat van stengels te overgroeien, waardoor alle aanwezige inheemse waterplanten worden verdrongen. De dichte matten kunnen ook de doorstroming van watergangen belemmeren. De plantenmassa kan losraken en zich ophopen bij gemalen, stuwen en andere waterwerken. Ook wordt de kans op een overstroming vergroot. De recreatieve mogelijkheden, zoals zwemmen, pleziervaart en hengelsport, nemen af. Geadviseerd wordt om deze plantensoort rigoures te verwijderen en strikte nazorg te plegen, omdat de soort hardnekkig teruggroeit.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Vleermuizen zijn beschermd in de Wet natuurbescherming. Het leefgebied van de in artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV) beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven/ zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Er is geen sprake van gebouwen waarin verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig kunnen zijn. De woonwagens op het KET-terrein zijn hiervoor ongeschikt. Tijdens het eerste veldbezoek zijn enkele boomholten aangetroffen die mogelijk geschikt schenen als verblijfplaats voor vleermuizen. Uit een aanvullende bomeninspectie op 5 maart 2020 is echter gebleken dat deze boomholten niet geschikt zijn als vaste verblijfplaats voor vleermuizen.

Vliegroutes en foeragegebied

Uit het veldbezoek en geraadpleegde literatuur (Molenaar, 2019) is op te maken dat de bomen op de oever in combinatie met de oever en het wateroppervlak van het Helperdiepje als jachtroute voor vleermuizen worden gebruikt. Het gaat in ieder geval om een vlieg- en jachtroute van één tot mogelijk enkele watervleermuizen¹, maar het ligt voor de hand dat ook andere baardvleermuis, gewone grootovleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger gebruik maken van deze route. Van watervleermuis, gewone grootovleermuis, baardvleermuis en franjestaart is tevens bekend dat deze overwinteren in de Rabenhauptbunker (oude militaire bunker, circa 100 meter ten noorden van het Helperdiepje, achter de woningen van de Thomsonstraat). Deze soorten vliegen daarvoor mogelijk langs het projectgebied om de bunker te bereiken.

Met name de soorten van de myotis-familie (*in casu* watervleermuis, franjestaart en baardvleermuis) en gewone grootovleermuizen zijn erg lichtschuw. Ze mijden verlichte biotopen en jagen er niet of veel minder. De dwergvleermuizen en laatvliegers kunnen met verlichte habitats wel uit de voeten, maar ook voor deze soorten geldt dat negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten bij een toename van verlichting.

Tussen het KET-terrein en het Helperdiepje is een bomenrij aanwezig die momenteel veel van het licht van woonwagens en straatverlichting op het KET-terrein blokkeert. Er is momenteel echter wel enige ouderwetse straatverlichting aanwezig op de kade langs het KET-terrein, die ook uitstraalt op het water. Op vrijwel de gehele kavel van het Helperkade-project liggen momenteel tijdelijke zanddepots die daar al het directe licht van de straatverlichting vanaf de Helper Westsingel blokkeert. Het Helperdiepje is daardoor een uitermate donkere plek die zich daardoor uitstekend leent als foeragegebied, jachtroute en vliegroute van vleermuizen.

De zanddepots zullen plaatsmaken voor woningen, parkeerplaatsen en groenvoorziening. Daarbij is ook openbare verlichting voorzien. Ook vanuit de woningen zal onherroepelijk licht uitstralen. Mogelijk wordt een deel van de bomen tussen het KET-terrein en het Helperdiepje verwijderd. Overmatige lichtuitstraling kan negatieve effecten hebben op de geschiktheid van het Helperdiepje als vliegroute en foeragegebied.

¹ De lokale staat van instandhouding van watervleermuizen in Groningen staat onder druk, mogelijk mede door recente ruimtelijke ontwikkelingen. De exacte oorzaken en effecten zijn onduidelijk en er vindt momenteel monitoring plaats in opdracht van de gemeente.

Mitigatie voor ontwikkeling Helperkade-terrein

Effecten worden daarom geminimaliseerd door voor de openbare verlichting geen gebruik te maken van wit licht en paaltop-armaturen. In plaats daarvan wordt gekozen voor vleermuisvriendelijke verlichting (lichtkleur in het amber-spectrum, zoals Philips Clearfield) en bovendien vlakstraler-armaturen die alleen de grond verlichten en het licht niet onnodig verstrooien. Ook de buitenverlichting bij de voordeur van de woningen in het Helperkade-gebied is aangepast aan vleermuizen. Er worden op 1.65 hoogte kleine licht-armaturen aangebracht, van het type Epsilon Power LED die slechts in een smalle lichtstraal de grond verlichten. Er vindt dus geen directe uitstraling richting het Helperdiepje op.

Aan de uiteinden van de straten en parkeervoorzieningen die dwars op het Helperdiepje zijn geprojecteerd, worden wintergroene beplantingen en muurtjes aangebracht die het licht van autoverkeer richting het water te blokkeren. Het wateroppervlak blijft daardoor donker en naar verwachting voldoende geschikt als foerageergebied, jacht- en vliegroute.

Mitigatie voor herinrichting KET-terrein

Effecten moeten worden geminimaliseerd door een groenstrook met aaneengesloten opgaande beplanting te handhaven tussen het KET-terrein en het Helperdiepje. Door de bestaande verouderde openbare verlichting (niet vleermuisvriendelijk) te vervangen door vleermuisvriendelijke verlichting (vleermuisvriendelijke lichtkleur in combinatie met vlakstralers) kan de huidige lichtbelasting naar verwachting belangrijk verlaagd worden ten opzichte van de huidige situatie. Hierdoor treedt per saldo een verbetering op van de situatie.

Los van het project verdient de bestrijding van de aangetroffen exotische plantensoort grote waternavel aanbeveling, aangezien watervleermuizen niet boven met drijvende vegetatie bedekte wateren jagen. Als de waterplanten grote wateroppervlakken gaan bedekken, gaat belangrijk foerageerhabitat voor deze lokaal bedreigde soort verloren.

Eekhoorn

In de groenzone die grenst aan de noordwestzijde van het KET-terrein zijn twee nesten van eekhoorns aanwezig. De nesten zijn ingetekend op de kaart in bijlage 1. De dieren zijn voor hun voedsel aangewezen op natuurlijke voedselbronnen zoals eikels en sparappels, maar worden ook door bewoners in de omgeving gevoerd. Eekhoorn is ook een doelsoort uit het gemeentelijke SES-beleid (zie hoofdstuk 3). Bij schade aan eekhoorns en hun habitat kan compensatie conform gemeentelijk beleid noodzakelijk zijn. De nestbomen vallen buiten de plangrens en blijven behouden. Van overtreding van verbodsartikelen is zodoende geen sprake.

Overige grondgebonden zoogdieren

Vaste verblijfplaatsen van overige beschermde grondgebonden zoogdieren die zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (zoals bever en otter) en nationaal beschermde zoogdieren waarvoor de provincie geen vrijstelling verleend heeft (zoals steenmarter, waterspitsmuis en das) worden op basis van terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF, 2020) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Wel zijn in of in de directe omgeving van het projectgebied vaste verblijfplaatsen van grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten. Dit zijn onder andere de huisspitsmuis, egel en bosmuis. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt voor deze soorten in de provincie Groningen vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

4.3 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillend beschermingsregime (zie kader 2.1). Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

In het projectgebied zijn geen potentiële nestlocaties of onmisbare foerageergebieden aangetroffen van vogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Het nemen van vervolgstappen voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten is niet aan de orde.

Kader 4.2 Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de ooievaar, boomvalk, buizerd, havik, ransuil, roek, wespandief, zwarte wouw, slechtvalk, sperwer, steenuil, kerkuil, oehoe, gierzwaluw, grote gele kwikstaart en huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Overige broedvogels

In de groenzone die aan de noordkant aan het KET-terrein grenst is broedbiotoop aanwezig voor enkele vogelsoorten als houtduif, Turkse tortel, merel, appelvink, grote bonte specht, pimpelmees, vink, koolmees en ekster. In de oevers kunnen watervogels broeden zoals wilde eend, meerkoet en ijsvogel. Appelvink en ijsvogel zijn doelsoorten binnen het gemeentelijke SES-beleid (zie hoofdstuk 3) en bij schade aan broedbiotopen kan compensatie noodzakelijk zijn, bovenop de bescherming die uitgaat van de Wnb.

Door de werkzaamheden gaan mogelijk (potentiële) broedplekken van bovengenoemde of vergelijkbare soorten verloren. In de omgeving van het projectgebied blijven voldoende alternatieve nestlocaties beschikbaar.

Werkzaamheden die zorgen voor schade of ernstige verstoring van bewoonde nesten (leidend tot het verlaten van nesten), dienen te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen (december t/m half februari). Met name te verwachten soorten als de houtduif en merel kunnen tot laat in het seizoen doorgaan met broeden en ook vroeg in het seizoen starten met broeden. Indien kapwerkzaamheden in de periode half

februari t/m half november worden opgestart dan is voorafgaand aan de kap een broedvogelcontrole nodig door een ter zake deskundige. Mochten broedende vogels aanwezig zijn dan dient het kappen van de boom/ bomen ter plekke te worden uitgesteld tot de jongen zijn uitgevlogen.

4.4 Amfibieën

Door de aanwezigheid van oppervlaktewater langs het projectgebied (Helperdiepje) is voortplanting van amfibieën te verwachten. Gezien de steile oever is het water niet bijzonder aantrekkelijk voor amfibieën en zijn hooguit bruine kikker, kleine watersalamander en gewone pad te verwachten. Deze soorten gebruiken de groenzones en het nu braakliggende Helperkade-terrein naar verwachting ook als landhabitat en overwinteringsgebied. Voor deze soorten geldt in de provincie Groningen vrijstelling van de onthefingsplicht.

Op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDDF, 2020) wordt ook overwintering van de in de Habitatrictlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde amfibieën zonder provinciale vrijstelling (zoals poelkikker, heikikker, alpenwatersalamander en knoflookpad) uitgesloten.

4.5 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens worden binnen het projectgebied geen vaste verblijfplaatsen verwacht van beschermde vissen, reptielen en ongewervelden. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor deze soortgroepen.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bij12a (2017). Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0, juli 2017.

Bij12b (2017). Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0, juli 2017.

Bij12c (2017). Kennisdocument Rosse vleermuis *Nyctalus noctula*. Versie 1.0, juli 2017.

Bij12d (2017). Kennisdocument watervleermuis *Myotis daubentonii*. Versie 1.0, juli 2017.

Bij12e (2017). Kennisdocument Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Versie 1.0, juli 2017.

Broekhuizen, S. et al. (2016). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlands Fauna 9.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Gemeente Groningen (2005) Uitwerking doelsoortenbeleid voor Deelgebied Zuid.

Gemeente Groningen (2014) Kaart ecologische structuur 2014.

Heldergroen Advies (2020) Bomeninventarisatie Helpersingel, Groningen (concept).

Ministerie van EZ (2015). Besluit van de Minister van Economische zaken van 15 oktober 2015, DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Molenaar, T.P., 2019. Monitoring watervleermuis Groningen-Zuid jaar 2 (2018). Rapport RA18315-01A, Regelink Ecologie & Landschap, Wageningen.

Plantinga, F. (2019) Aeriusberekening stikstofdepositiewoningbouw Groningen project Helperwestsingel. Rho Adviseurs.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging (2017). Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdierverseniging.nl.

Internet

Provincie Groningen, 2020. Geoportaal met info NNN (geoportaal.provinciegroningen.nl).

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>).

NDFD (<https://ndff-ecogrid.nl>). Laatste geraadpleegd 11 februari 2020.

RAVON.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

SOVON.nl (website met soortinformatie over vogels).

Zoogdierverseniging.nl (Website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren).

Bijlage 1 – Verspreidingskaart boomholten en eekhoornnesten

